X m. 1935 m. vasario mėn. 2(110) Nr.

JAUNIMO DRAUGAS

VILNIAUS KRAŠTO JAUNUOMENĖS MĖNESINIS LAIKRAŠTIS

Redakcija ir Administracija: Vilnius, Dombrovskio gt. 5—1.

JAUNAJAI KARTAI ŽINOTINA.

Per septynioliką laisvo ir savarankaus gyvenimo metų lietuvių tauta susikūrė daug visokių gerybių, apie kurias nelaisvės amžiais tik svajoti tegalėjo. Dar kartą pasitvirtino dėsnis, kad tautos nepriklausomybė yra pirmoji ir pagrindinė jos visokiariopo gerbuvio sąlyga.

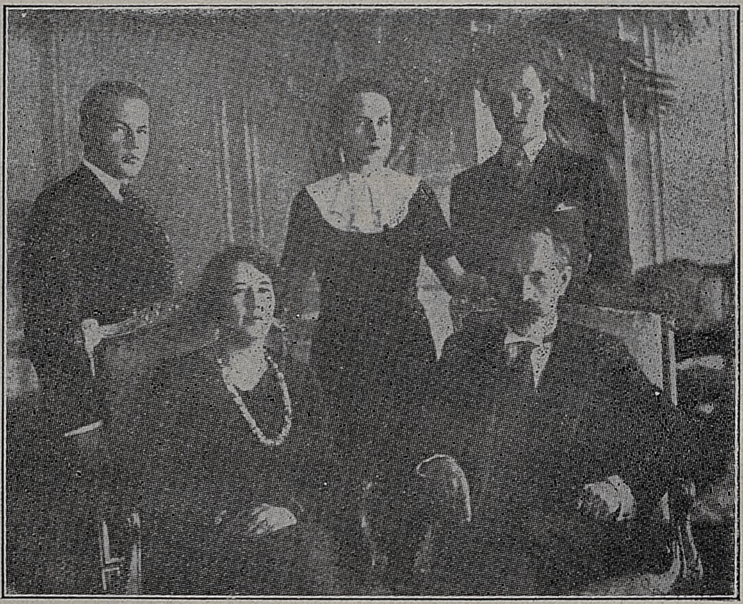
Lietuvos jaunoji karta augo ir brendo laisvės saulutės gaivinama, ji rusų ar vokiečių jungo ant savo pečių nepatyrė, jai ir kovų už nepriklausomybę laikotarpis dažniausiai tik iš knygų ir tėvelių pasakojimų težinomas. Jauniesiems dažnai sunku ir įsivaizdinti, kaip Lietuva galėjo būti kitų groboniškų tautų pavergta, apiplėšta ir išniekinta. Juk laisvai tvarkytis — tai kiekvienos tautos prigimtoji teisė. Juk būtų neteisinga ir nežmoniška, pasinaudojant fizine pergale, surišti kitam rankas ir kojas, užčiaupti burną ir pasisavinti jo gerybes.

O tačiau taip yra buvę. Lietuvių tauta ilgus amžius buvo svetimųjų parblokšta, lietuvių tauta labai brangiai už šių dienų laisvę mokėjo. Mūsų tautos pavergimo ir išsivadavimo priežastis ir aplinkybes turėtų gerai pažinti mūsų jaunoji karta, nes kitaip sunku būtų suprasti tikroji laisvės vertė.

Kai kas lietuvių tautos pavergimą aiškina vien kaimyninių tautų groboniškumu. Tai būtų klaidingas to painaus klausimo prastinimas. Kad Lietuva, kitados viena galingiausių Europos valstybių, vėliau buvo ilgiems amžiams netekusi laisvės, tai nevien jos kaimynų groboniškumas nulėmė. Čia veikė daug priežaščių. Tačiau bene daugiausia čia bus lėmęs mūsų diduomenės išsigimimas. Kai mūsų bajorija, kurios rankose tuomet buvo mūsų valstybės ir tautos vairas, išsižadėjo savo didžiųjų protėvių kalbos ir pamėgo svetimuosius tuščiavidurius

blizgučius — tai ir žlugo mūsų tuometinė galybė ir garbė, nes liaudis dar nebuvo pasiruošusi perimti tautos likimą į savo rankas. Mūsų kaimynai tik pasinaudojo mūsų pačių nupuolimu.

Kai medžias viduj sveikas, tai jokios audros jo neįveikia, o kai vidų pradeda ėsti kirminas, tai ir paprastam vėjui nepajėgia atsispirti. Taip buvo ir su senovės Lietuva. Lietuvių diduomenės širdysna įsibrovė išsigimimo kirminas, o nuo to sumažėjo ir Lietuvos atsparumas kaimynų groboniškiems puolimams.

Nepr. Lietuvos vyriausias kūrėjas, pirmasis ir dabartinis Valstybės Prezidentas, lietuvių tautos vadas Antanas Smetona su savo šeima.

Taip pat būtų klaidinga manyti, kad lietuvių tautos išsivadavimas, tai tik pasinaudojimas engėjų galybės susmukimu. Iš tikrųjų gi Lietuvos laisvė—tai ilgaamžio tautos troškimo ir sunkių kovų vaisius. Tiesa, didysis karas ir Rusijos bei Vokietijos vidaus suirutės sudarė gerą progą stoti atviron kovon už nepriklausomybę ir pagreitino Lietuvos atsikėlimą. Bet jeigu lietuvių tautą nebūtų laisvės amžiais troškusi, už ją kovojusi ir nebūtų nepriklausomybės karams pasiruošusi, tai ir visiškas engėjų susmukimas nebūtų Lietuvai laisvės grąžinęs.

Juk didysis karas ir kariaujančių didžvalstybių nusilpimas atnešė tų pačių galimybių ir daugeliui kitų pavergtų tautų, o

tačiau tik reta tų tautų sugebėjo savo nepriklausomą valstybę sukurti. Ir šiandie pasaulyje daugiau yra tautų pavergtų negu nepriklausomų. Mat, kaip patyrimas rodo, laisvę sugeba atgauti ir ją apginti tik tos tautos, kurių sūnūs laisvės troškimą savo širdyse išūgdė ir, lemiančiai kovai atėjus, savo gyvasties nepagailėjo.

Šviesios ir susipratusios tautos paprastai nebūna pavergiamos, o jeigu ir prarands laisvę, tai tik trumpam. Mat, kai žmogaus dvasia laisva, tai jokios fizinės priemonės jo nepavergs. Jį galima tik trumpam laikui parblokšti, bet jis prie pirmos progos ir vėl išsivaduos.

Taip pat ir mūsų tauta šviesos keliu laisvėn žygiavo. Kai tik lietuvis valstietis išsivadavo iš savo nutautėjusių ponų baudžiavos, tuoj ėmė šviestis ir savo tautai laisvės siekti. Juk slaptas lietuviškų raštų gabenimas iš Prūsų, slaptos lietuviškos mokyklos, slapti susirinkimai ir suvažiavimai, o paskui teismai, kalėjimai ir Sibiras, — tai viena, ilga, sunki kova už Lietuvos laisvę, tai naujosios Lietuvos atgimimas. Kai išmušė visiško išsivadavimo valanda, tai nors dar nevisi, bet jau daugelis tautiečių buvo šviesūs ir laisvam gyvenimui pasiruošę. Jie ir atstatė Nepriklausomą Lietuvą.

Dabar džiaugiasi savo tautos laimėjimais kievienas lietuvis, ar jis savo nepriklausomos valstybės sienose ar kur kitur gyventų, nes tautos didieji laimėjimai kiekvienam tautiečiui brangūs. Tesidžiaugia tais laimėjimais ir jaunoji karta ir teprisimena ta proga vyresniųjų tvirtinimą, kad nelaisvės jungas tikrai sunkus ir kad kova už laisvę reikalauja daug aukų, o kartu teįsąmonina sau, kad visos tautos gerybės pamažu pereis jaunosios kartos rankosna ir kad jai tas gerybes reikės saugoti ir papildyti.

Miltauta.

L. ULAZAS.

ILGESYS.

Vai kada laimužės deivė
Ir mūs' šalį aplankys,
O Saulutė lyg keleivė
Tamsius ūkus išsklaidys?

Šiandie niuri mūs' padangė,
Vargas švaistosi ūkuos...
Tėviškėle mano brangi,
Kas mūs kančias surokuos...

Kas primins laikus senovės
Ir vardus mūs' karžygių,
Kas dėl mūs' tautos gerovės
Negailės aukų brangių...

Nemokam vertint brangenybių.

Iš senų senovės pasaulyje viešpatauja neužrašytas, giliai įsmigęs žmonių širdyse prigimties įstatymas, įsakantis gerbti brangius daiktus ir asmenis. Kasdieniam gyvenime lengva pastebėti, kad juo vertingesnis koks nors daiktas, ar daugiau nusipelnęs asmuo, tuo labiau jį brangina ar gerbia. Auksą, pinigus, dokumentus ar šiaip vertenybes paprastai deda saugiausion vieton. Nusipelniusiems asmenims reiškia pagarbą, nuolankumą, rengia jų garbei susirinkimus, akademijas.

Visų brangiausias kiekvieno žmogaus turtas ir didžiausia brangenybė yra gimtoji kalba. Tačiau dar nevisi mūsų tautiečių tinkamai supranta ir nevisi reiškia tinkamos pagarbos savajai kalbai.

Gera yra mokėti svetimųjų kalbų, jomis, reikalui esant, naudotis, bet nevalia nebranginti savosios.

Labai dažnai tenka matyti turguj, šventoriuj ar kitur sustojusius jaunimo būrelius. Vieni jų kalba gražia gimtąja kalba, kiti gi keverzuoja svetima, visai jos nemokėdami. Atsitinka dar blogiau. Tik ką lietuvių būrelis kalbėjosi sava kalba, priėjo prie jų vienas vienintelis svetimtautis, tuoj visi pradeda kalbėti, mokėdami ir nemokėdami, to svetimtaučio kalba. Čia yra neleistinas prasižengimas prieš savąją kalbą. Tegul jis vienas prisitaiko prie visų, o ne visi prie vieno. Pasitaiko ir tokių šeimynų, kurios tarpusavy visą laiką kalbasi lietuviškai, o kaip tik ateina koks nors svetimas, tuoj ima laužyti svetimąją kalbą.

Kiekvienas susipratęs tautietis gerbia ir aukština savąją kalbą, todėl ir mes visuomet ir visur turime kalbėti tik savo gimtąja kalba, kuri yra viena seniausių ir gražiausių visoj Europoj.

Visi privalėtum žinoti, kad lietuvių kalba turi visas pilietines teises ir mūsų krašte. Švenčionių aps. ir Valkinykų vals. Vil.-Trakų aps. įstatymais numatyta, kad turime teisę visosna valdiškosna įstaigosna net prašymus rašyti lietuviškai ir gauti lietuviškai atsakymą. Valdininkai turi priimti tokius prašymus ir kalbėtis su lietuviais lietuviškai.

Gimtosios kalbos vartojimas yra didžiausia žmogaus teisė, kurios niekas negali atimti bei išplėšti. Žmogus gali visko netekti: turto, šeimynos, namų, asmeniškos laisvės, bet jo kalba visuomet pasiliks su juo. Kartu vargs, kartu kentės ir skirsis su žmogumi tik nutrūkus jo gyvybės siėlui.

Tad tebūna didžiausia pareiga viso mūsų jaunimo kuo daugiausia reikšti pagarbos gimtajai kalbai ir visur kovoti dėl jos teisių, nes gimtoji kalba brangiausias lietuvio turtas. Mokėkim vertint tą savo brangenybę.

A. Rim.

V. KUOLAITIS.

Širdies skausmas.

Dažnai didis skaumas man širdį kankina,
Bežiūrint į tokį lietuvį,
Kurs protėvių kalbą po kojomis mina
Ir svetimą gaudo liežuvį.

Jei kas dėl blizgučių, ar tai dėl skatiko
Nenori lietuviu vadintis,
Tam niekšo ir išgamos vardas beliko,
Tam gėdoj teks akys skandinti.

Sodžiaus idėjų beieškant.

Kiekvienas kūrybinis visuomenės judėjimas, kuris nori tikrai realizuoti savo programą ir užsibrėžtą tikslą atsiekti, yra nepatenkintas dabartinė padėtimi. Tas reiškinys reikia nagrinėti sąryšyj su tos padėties pagrindu. Įvairios visuomeninės idėjos, programai atsiranda kaipo suma reikalavimų ir troškimų iškilusių žmonių masėj. Tuos norus ir pageidavimus įsąmonina veikliausi, gabiausi ir turintieji organizacinius gabumus visuomenės vienetai. Todėl kiekviena visuomenė turi savo idėjinę avangardą.

Vilniaus krašto lietuviško sodžiaus avangardą sudaro jos organizuotas jaunimas. Jis atstovauja tūkstantines sodžių mases, kurios vargingai kovoja su kietu gyvenimu už būvį ir stengiasi pakeisti nepalankią ligšiolinę likimo istoriją. Kokios tad yra mūsų sodžiaus idėjos, kokius visuomeninius tikslus nori jis atsiekti?

Tautos Vadas Antanas Smetona Lietuvos Nepriklausomybės šventės proga kalba į tautą per radio. Prie jo stovi krašto apsaugos ministeris generolas Šniukšta ir adjutantas majoras Šakmanas.

Viena svarbesnių tokių problemų yra žemė. Atitinkamas žemės kiekis yra mūsų sodiečio tikslas, su kuriuo susiję yra jo instinktai ir jausmai, kurie amžių bėgyje vystėsi. Šis klausimas yra sodiečio — žemdirbio laikomas svarbiausiu ir todėl jis turi įtaką visam žmogaus būdui ir psichikai. Čia taip pat prisideda kitas reikalavimas, kad žemė reikia atitinkamiau išnaudoti. Ir tuo klausimu sodiečiai jau pradeda rūpintis. Neatsižvelgiant į sunkmetį, nežiūrint to, kad žemės gaminių kainos yra labai žemos, ūkio kultūra jau vystosi, daugelyje vietų jau organizuojasi ūkio rateliai.

Svarbiausia mūsų sodžiaus idėja tai noras, troškimas mokslo, žinių, organizacinio gyvenimo. Ir čia kuriasi naujas mūsų šviesaus jaunuolio tipas, kartu keisdamas ir mūsų liaudies kultūrą. Ligšiolinė liaudies kultūra turi savyje daug originalių ir gražių elementų, tačiau dabartinė

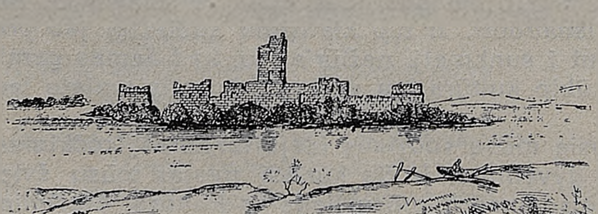
karta jaučia, kad į tą kultūrą turėjo daug įtakos baudžiavos ir nelaisvės laikotarpis ir todėl turi ji ir daug neigiamų savybių, kaip nusižeminimas, baimė ir pan. Šiandien vietoj tų baudžiavos palikimų turi vystytis naujos dvasinės vertybės. Šių dienų pažiūros vystosi naujų faktų ir idėjų akyvaizdoje: nepriklausomos valstybės sukūrimas, atgimimas tautinės srovės — visa tai daro įtaką naujos kultūros vystimuisi. Sodžius dabar pergyvena lyg emancipacijos etapą, jis nori žiniomis ir išsilavinimu prilygti Vakarų Europos sodžiui. Todėl šiame laikotarpyje sodžius reikalauja daug inteligentinių jėgų, kurios nurodytų sodiečiams tikslus, kokių jie turi siekti, sudarytų jiems darbų programą ir skintų takus, kokiais reiks sodžiaus jaunuoliui eiti.

Kalbėdami apie sodžiaus inteligentiją, suprantame dvi žmonių grupes: vieną kilusią iš sodžiaus, kuri studijavo mieste, atsiekė ten atitinkamą mokslo laipsnį, pasisėmė sau reikalingų žinių, bet paskiau nenutraukė su sodžium, sugrįžo atgal į tėviškę ir pasisakė, jog jų darbas jungiasi su sodiečio darbu. Kita sodžiaus inteligentų grupė tai savamoksliai, kurie dirbdami visuomeninėse organizacijose išsilavino ir yra dabar sodžiaus vairuotojais. Šios dvi inteligentų grupės privalo sudaryti vieną. Abudu juos jungia bendra idėja, abudu dirba bendram visuomenės labui.

Kalbėdami apie pirmą inteligentų grupę, turime omenyje ypač mokytojus. Nors jų skaičius paskutiniu laiku labai sumažėjo, bet jų vaidmuo dar žymus. Mokykla ruošia darbininkus, kurie paskiau turės veikti ir vadovauti jaunimo organizacijose. Mokykla ne tik lavina, bet taip pat išdirba žmogaus charakterį. Iki šiol dar neatkreipta dėmesio į pomokyklinio amžiaus jaunuolių auklėjimą ir mokinimą. 14 metų jaunuolis, baigęs liaudies mokyklą, paliekamas yra likimui, nustojama vystyti jo galios, k rioms buvo duota pradžia liaudies mokykloje. Jaunuolis, netekęs mokyklos globos, užmiršta, ką mokėjo arba patenka kenksmingos visuomenei srovės įtakon. Taip ir nueina veltui visi liaudies mokyklos darbo vaisiai. Šiuo klausimu turėtų susirūpinti mūsų švietimo organizacijos, mokytojai, o taip pat ir pats sodžiaus jaunimas. Tuo galėtų susirūpinti Šv. Kazimiero draugijos skyriai, kurių svarbiausias tikslas yra auklėti ir globoti jaunimą. Šis auklėjimas turėtų atitinkamą kryptį: pripratinti sodžiaus jaunimą prie savarankaus lavinimosi; organizuojant sodžiuje vakarus ir kitas kultūringas pramogas, reikia įtraukti ir pomokyklinio amžiaus jaunimas; galima net būtų įsteigti atskirą 14—20 metų amžiaus artistų sekciją, kad jie pradėtų prasti prie organizacinio darbo.

Taip paviršutinai atrodo mūsų atgimusio sodžiaus idėjos ir kai kurios jo veikimo gairės. Svarbiausias, žinoma, uždavinys yra tų idėjų ir troškimų įgyvendinimas, o tą galės atlikti tik pats gerų norų, pastangų ir darbo kupinas jaunimas.

A. J.

JĖZAUS TARNAITĖ.

Globok mūs Lietuvą.

Grąžino Viešpats laisvę mums,
Nelaisvėj kenčiantiems sūnums,
Džiaugsmu tad skamba Jam varpai
Ir kyla giesmės Jam už tai.

Giedok, širdie, siela giedok!
Jam visa visa paaukok,
Mylėk Jį, garbink, Jam dėkok
Ir Jo maldauti nenustok:
Globok mūs Lietuvą, globok!

Buk mūs Karalium, mūs Vadu —
Mes klystam, mirštam veik badu
Be Tavo kelrodžio šviesos,
Be Tavo tėviškos globos.

Maitink mūs dangišku penu:
Švenčiausiu Kūnu ir Krauju,
Ir sielas gelbėk nuo mirties,
Jas glausk prie dieviškos širdies.

Mes Tau tarnausim visados,
Valdove meilės ir tiesos,
Golgotoj, Taboro kalne
Mes seksim, Viešpatie, Tave.

Giedok, širdie, siela giedok!
Jam visa visa paaukok,
Mylėk Jį, garbink, Jam dėkok
Ir Jo maldauti nenustok:
Globok mūs Lietuvą, globok!

Ryžtumas ir ištvermė.

Ryžtumas ir ištvermė yra tas užburtas raktas, kuris atidaro visas duris.

Nieko nėra, ko nepadarytų ryžta ištvermė. Ji yra išlyginusi sunkiausias skolas, silpnas moteriškes jį yra padariusi tokiomis stipriomis, jog jos išgelbėdavo saviškiams tėvynę. Ji atsistodavo prieš spragą ir nelaimingųose atvejuose arba sunkiuose laikuose tūkstančius išgelbėdavo nuo sunykimo ir prapulties. Neturtingiems vaikams ir merginoms ji padėdavo surasti kelią į geriausias mokyklas ir gauti tarnybą. Ji luošiems yra suteikusi jėgos išmaitinti senus, palėgusius tėvus. Ji yra kalnus pergręžusi, upes tiltais nustačiusi ir žemynus povandeniniais laidais sujungusi. Ji yra radusį naujus žemynus ir didžiausius mūšius laimėjusi.

Ligšiol nieko nerasta, kas galėtų šitą jėgą atstoti. Apšvietimas, turtai, įtaka, prigimtos, šaunios įpatybės — niekas negali jai prilygti.

Ryžta ištvermė yra pažymys visų tų žmonių, kurie padaro ką nors didelio. Jie, gal būt, turi kai kurių trūkumų, savotiškumų ir silpnybių, bet šis vienas savumas yra jiems visiems bendras. Nei didžiausias darbas, nei milžiniškiausia sunkenybė jų negąsdina: jie viską išlaiko, kas beatsitiktų, nes tai yra didumo esmė.

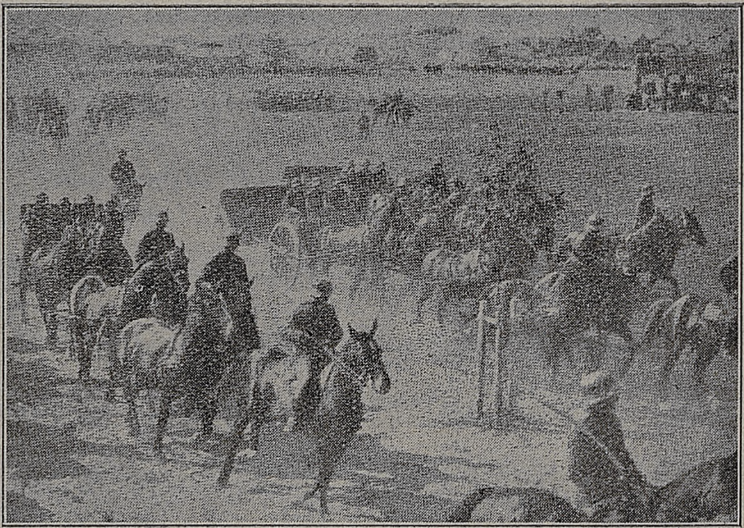
Daugelis žmonių, turėjusių gyvenime pasisekimo, pasiekė jo labiau pasiryžimo, nekaip pinigų dėka: ryžta ištvermė dažnai yra nuveikusi didžiausią neturtą, nepaisydama net ligoto kūno.

Kai kuriems žmonėms nepasisekimas reiškia kaip visiškai pralaimėtą karą. Ne taip žmogui su ryžta ištverme, su tvirta valia kietai išlaikyti, kuris pralaimėjimų visai nepripažįsta. Kas jaučiasi esąs paskirtas galutiniam laimėjimui, tas nė apie veną pralaimėjimą nemano, kad

jis būtų lemiamos reikšmės, bet jo jėga ir ištvermė auga dar per nepasisekimus, kol ji pagaliau pralaužia kelią pro visas kliūtis.

Gal matei tokių žmonių, kurie visai nesupranta, kas yra atgal trauktis, kurie pusiau juokdamies, pusiau įniršę tik tada kimba kaip reikiant, kai jiems kas nors nepavyko, kurie visiškai nepažįsta žodžių „neįmanoma" ir „aš to negaliu", kuriems jokia nelaimė neatima geros nuotaikos. Jei tau teko tokį matyti, gali sakyti, kad tu matei tikrą vyrą, laimėtoją, valdovą!

Be ryžtumo ir drąsos joks žmogus nėra dar didelių dalykų padaręs. Žinoma, kas bijosi rizikuoti, kas negali padaryti aukos ir atsisakyti nuo nereikalingų užgaidų, tas nepasieks didelių dalykų.

Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės paradas Kaune Tautos šventę švenčiant. Vaizdely matom skubiai žygiuojančią artileriją, visomet pasiruošusią Lietuvos laisvę ginti.

Jei tu jauti pagundą nuo ko nors atsitraukti, kad tau atrodo per sunku, tai įsidėk į galvą: tai yra pavojingiausias, lemiamasis akimirksnis tavo gyvenime. Visi didieji žygiai, padarytieji istorijoje, yra atlikti vyrų, kurie čiupo toje vietoje, kur kiti pasibaidė. Nepasisekimas yra ištvermės ir geležinės valios paskutinis mėginimas; jis arba sunaikina gyvenimą arba jį dar labiau sustiprina.

Pasakojamas toks atsitikimas apie vieną darbdavį, kuris turėjo išsirinkti pasiuntinį iš trisdešimts pasisiūliusių berniukų:

— Štai taikinys ir štai sviedinys. Noriu pamatyti, kuris iš septynių metymų daugiau sykių pataikys.

Nepataikė nė vienas.

— Ateikite rytoj, pamatysiu, gal geriau pataikysit, — pasakė darbdavys.

Rytojaus dieną teatėjo tik vienas berniukas, norįs pamėginti. Ir, žiūrėkit, jis kiekvieną kartą pataikė į vidurį.

— Kaip tai išmokai? — paklausė žmogus nustebęs.

— Aš labai norėjau gauti tarnybą, kad galėčiau padėti sergančiai motinai, ir todėl per visą naktį daržinėje mėčiau į taikinį.

Ir minėti nebereikia, kad tas berniukas buvo tarnybon priimtas. Nes jis parodė, kad moka ištvermingai siekti tikslo. Jis nepabūgo pirmo nepasisekimo, kaip 29 kiti jo draugai.

Kiek pradėtų gražių sumanymų lieka teįpusėtų, kad nėra ryžtos ištvermės ir pristinga pradžioje parodyto užsidegimo. Kaip lengva yra užsidegimo karštyje pradėti ką nors didelio: tam nedaug tereikia ir nedera ką nors vertint pagal skaičių dalykų, kuriuos jis pradeda. Lenktynių arklio nevertiname pagal greitį, kuriuo jis pradeda bėgti, bet pagal tai, kaip greit jis atbėga prie tikslo, vadinasi, pagal jo tesėjimą.

Mokėjimas savo žygius išvaryti lig pat galo, padaryti visiškai tobulai, yra žmogaus charakterio mėginimas, egzaminas. Bet šita dorovė, deja, nėra per dažna pasaulyje. Gana daug esti tokių, kurie suglaustose eilėse eina drauge, kurie tvirtai žengia pirmyn, kol girdi muziką, bet kaip tik eilės išsisklaido ir tenka vienam laikytis, tada dalykas atrodo visai kitaip: tuokart begelbsti tik pasiryžimas ir ištvermė.

Gyvenimas duoda tau šį vieną vyriausią klausimą: ar ryžtis ir sunkiausias kliūtis pergalėti.

O. Swett Marden.

VL. DIEMEDYS.

Lietuvos parugėse.

1.

Ei, tūkstančiai mylių.
Auksinės, jus parugės smagios.
Tiek varpų, akimis kiek regis.
Ei, tūkstančiai mylių.

Nulinkusios varpos...
Tarp savęs kuždėjo, meldėsi
ir gyvastį jos tuomet kūrė, kūrė jėgą,
nors akuotai širdin sulindę gimdė liūdesį..

Nubudo rytmečio raudona saulė —
sušildė varpas ir akuotus duriančius,
sidabro rasą nuplovė apgaule.
Ir varpos pasiliko šiurkščios...

Atbėgo šilko ir aksomo vėjas
ir pavertė paruges jūrėmis.
Tuomet, menu, rytojų kūrėmės
Ir sekėme mūs praeities kūrėjus...

2.

Ir suūžė 1918 metai.
Ir maišėsi lietuvio kraujas
su varpų ir akuotų verpetais
pavasario kovoje naujo.

Subėgo motinos sūnums pagalbon,
bet ašarom pripildė paruges.
O sūnūs guldė savo jaunas galvas,
nes valandos kančių jų baigės...

Ir liko parugės, tais metais tuščios ir nesėtos,
nes bėgo kraujas, draikės kaulai...
Tik, štai, į Vilnių, Kauną ir Klaipėdą
įgriuvo milijonai saulių...

Sesutės rinko kaulus, broliai paruges užsėjo
naujomis sėklomis laisvužės atgaivintos.
Vėl aukso varpos džiugesiu kuždėjos.
Visi prisikėliman pavadinta.

VAKARAS SKAITYKLOJE.

Panelė vedėja uždegė lempą, nes vakaro prieblanda jau buvo nudažiusi langų stiklus dangiškai — žalsva spalva, o gabus šaltis išbraižė juos įvairiaformiais raštais.

Lempa, sumirkčiojusi keletą kartų, įsidegė ir, mėtydama į visas puses meilios šviesos spindulius, apšvietė keturkampį sodžiaus skaityklos kambarį. Du ilgi stalai su tvarkingai apkrautais laikraščiais ir žurnalais laukė lankytojų. Suolai, stovį paliai sienas ir kambario vidury, tarsi, kilo į aukštį niekieno neslėgiami.

Panelė vedėja atsisėdo prie savo stalelio. Atvertė lankytojų knygą ir, užrašiusi datą, ėmė niūniuoti kažkokią liūdną liaudies melodiją, vė-

Vilniaus krašto lietuvių organizuotas visuomenės vadovybė Laikinojo Komiteto prezidijumas. Sėdi: vicepirm. P. Karazija, pirm. K. Stašys ir vicepirm. kun. K. Čibiras; stovi: iždinin. V. Budrevičius ir sekr. J. Maceika.

liau šią pakeitė. Per kita pusiau sučiauptas lūpas sklydo lengvi, švelnūs supą žodžiai:

„Aš ne linelius roviau,
svirnely ūliavojau...“

Ir vėl tyla.

Tik laikrodis plakasi, it pavargusio keleivio širdis, plakasi vienodai: tik-taip, tik-taip. Jo tiksėjimas blaškosi tarp visų sienų ir atsimuša į panelės Marytės ausis. Jinai susimąsto... Netyčia išsprunka žodžiai:

— Viešpatie, ar ir šiandieną jaunimas neateis į skaityklą, kaip prieš tai? Kas iš tų senių? Kam ši sklaitykla, jei ne jaunimui, kam knygos, laikraščiai, žurnalai? Ir daryk ką bedaranti. Viešpatie, Viešpatie, jeigu dar savaitę taip pagyventi reikės... nežinau... rašysiu Centro Valdybai pareiškimą, kad mane iš čia kur nors kitur iškeltų.

Nutilo.

Laikrodis plakėsi vienodai: tik-taip, tik-taip...

Sugirgždėjo durys.

Panelė Marytė metė savo žvilgančias akis durų link, prie kurių stovėjo rankoje kepurę begniaužidamas jaunas sodietis. Pirmi ūseliai tamsino viršutinę jo lūpą ir reta barzdikė šiepėsi smakro kampuose. Dvi eilės baltų dantų sulaikė žodžius, besiskverbiančius iš pat krūtinės gilumos. Jų žvilgsniai susitiko.

— Labas vakaras, panele, — suvirpėjo jo lūpose.

— Labas...—atsakė panelė Marytė vos besuspėdama atgauti kvapą. Jos akyse sužibo kažkokios nežemiškos šviesos spinduliai. Mintys pinėsi galvoje, kaip pinasi didžiagirio šakos, staigiam vėjeliui papūtus.

— Jau, jau...—šnabždėjo širdyje.

— Prašom arčiau, - prabilo galop.

Švenčionių Lietuvių Gimnazijos pedagogų tarybos posėdis. Iš kairės dešinėn mokytojai: Br. Cicėnaitė, A. Juškevičius, V. Juškevičienė, direk. A. Petraitis, kun. Zajančkauskas, p. Šakalienė, S. Mikalauskaitė ir kun. Micas.

Jaunuolis žengė porą tvirtų žingsnių.

— Pasirašykite,—tarė panelė vedėja, nurodydama rašalinę su plunksnakočiu ir lankytojų parašams atdarą knygą. Jaunuolis sužiūro keistai — surauktais antakiais. Nubraukė nuo kaktos šalto prakaito lašus.

— Panele, ne... — čia žodžiai užsilaikė jo lūpose, ir vėl tik laikrodis plakė: tik-taip, tik-taip...

— Kaip tai? Nemokate parašyti savo vardo ir pavardės?

— Taip. Bet tai ne mano kaltė. Savo vaikystės dienas praleidau didelio sąmyšio metu, kada sunku buvo galvoti apie betkokį mokslą, nes kiekvienam kvėpėjo kąsnelis juodos duonos, viliojo kiekvieno akį skaistesnė lempos, negu balanos šviesa. Nors ir dabar...

— Kas dabar?

— Savo troboje lempą uždegame tik šventadienių vakarais.

— Viešpatie, — giliai atsiduso panelė Marytė.

— Nedūsaukite, panele, nuo to nei mano, nei bendramečių gyvenimas nepagerės.

— Netiesa! — suriko panelė Marytė ir sutrypė savo mažyte kojele į grindis. Jis pažvelgė į ją klausiančiu žvilgsniu.

— Kuo vardu ir kuo pavarde?

— Leonas Karvelaitis.

Panelė vedėja, paėmusi plunksną, skubiai užrašė į lankytojų knygą.

— Skaityti mokate?

— Tik... tik iš maldaknygės.

— Klausykite, Leonai, — tarė uždėdama savo mažytę ranką ant jo tvirto, raumeningo peties. Jis nukaito. — Jei mokate ir maldaknygės, tai mokėsite pasiskaityti ir laikraštį.

— Panele, niekur jo negaliu gauti.

— Čia — skaitykloje.

— Mokytojas, ne lietuvis, jam mūsų skaitykla svetima, todėl jus ir klaidina.

— Aš irgi juo neperdaug tikiu.

— Gerai. Tad, būkite pirmas, kuris jūsų kaime manimi patikėjo Ar sutinkate?

— Sutinku, atsakė jaunuolis ir dar labiau suspaudė kepurę abiem rankom.

— Prašau pakabinti kepurę, visai suglamžysite.

— Pripratimas, panele, — kartojo užkaitęs Karvelaitis, pripratimas.

— Ar daug yra kaime tokių jaunuolių, nemokančių rašyti. Čia Leonas tapo užkluptas staiga, nes nė nepagalvojo, kad panelė vedėja ims jį dar ko nors klausinėti. Sumykė. Pakrimto lūpų kraštus ir ėmė vardyti:

— Juozas, Kazys, Petras, Jurgis, Leonas, Petronelė, Katrė, Justė ir Rožė.

— Viso dešimts?

— Taip.

— Ar jūs galėtumėt kas vakarą ateiti į skaityklą, kaip Tamsta kad šiandien padarei?

Karvelaitis sutikimo ženklan linkterėjo galva, nes jis čia atėjo kaip tik susitaręs su visu jaunimu, kad sužinotų, iš pačios panelės lūpų, ko ji čia, sodžiuje sėdinti.

Laikrodis mušė valandas. Karvelaičio galva linko su kiekvienu laikrodžio bambterėjimu. Iš šalies atrodė, kad visas sodžius nusilenkė šiai jaukiai, šviesą skleidžiančiai skaityklai. Tylą ardė laikrodžio: tik — taip, tik — taip...

Karvelaitis pasiėmė kepurę ir nusilenkęs norėjo trauktis durų linkui. Panelė Marytė ištiesė jam savo rankytę:

— Sudiev.

— Sudiev, — atsakė Leonas ir paspaudė jos laibučius pirštelius.

Išėjo.

Priemenėje sugirgždėjo dūrys. Kaip smagu, kai durys girgžda...

Panelė Marylė pasiliko viena. Jos akyse spindėjo vilties ir pasišventimo kibirkštis. Jautiesi laiminga...

Buvo penkios po devintos.

Įtraukė pilną krūtinę oro ir, paėmusi lempą, nuėjo savo kambarėlin, o ją lydėjo. — Kokia aš laiminga... *A. Lapas.*

V. KUOLAITIS.

Kol jaunas, lietuvi!..

Pakol esi jaunas, o broli lietuvi,
Greičiau stok į darbą, nelaukdamas ryto!
Kilniu savo darbu palengvinsi būvį,
Džiaugsies, kad tau geras rytojus nušvito.

Pakol karšta meilė liepsnoja krūtinėj
Ir trokšta ji visą pasaulį pamilti,
Dirbk ir tarnauk savo Dievui, Tėvynei:
O diena auš geresnė — turėk tiktai viltį.

Jei kartais keliaujant taku erškėčiuotu,
Pastotų tau kelią nelaimės, vargai —
Nebok ir nešauk, kad tave kas vaduotų:
Juk skurdas ir vargas — lietuvio draugai...

Lietuvis juk viską pajėgs nugalėti:
Ir vargą ir skurdą, nelaimes baisias..
Jis kovą pradėtą privalo laimėti, —
Jis ugdo širdyje idėjas šviesias.

Tad kol esi jaunas, o broli lietuvi,
Į darbą stok greitai, nelaukdamas ryto!
Didžiu savo darbu pagerinsi būvį,
Džiaugsies, kad tau linksmas rytojus nušvito

Kasdien!

Kasdien! Šitam štai žodyje glūdi visų žmogaus pasisekimų paslaptis.

Ne tai gera ir brangu, ką mes vieną kartą atliekame, nors ir visa savo širdim, visomis savo jėgomis. Tikrai vertinga yra tai, ką mes pakartotinai atliekame kasdien.

Kasdien! Čia tai ir yra kelias į tobulybę. Visi, kas tik yra pasiekęs kurioje nors gyvenimo srityje tobulumo, yra pasiekę tiktai nenuilstamo darbingumo ir begalinės ištvermės dėka.

Nors ir kažin kaip talentingas būtų žmogus, jis negali daug pasiekti, jei nedirbs nuolat, pakartotinai, kasdien.

Retas jaunas žmogus supranta, kad laikas turi begaliniai didelę rinktinę jėgą. Sakysime, pats esi dvidešimties metų amžiaus. Imk dar dešimtį metų; praslinkus jiems, būsi trisdešimties metų amžiaus. Tik pagalvok, ko gali pasiekti, jeigu per tuos dešimtį metų nuolatos bepa-

liovos, kasdien tobulinsimės kurioje nors pasirinktoje darbo, ar meno, ar mokslo šakoje!

Per dešimtį metų gali išmokti kalbėti, skaityti ir rašyti ispaniškai, prancūziškai, japoniškai; gali tapti žinovu bet kurioje srityje, kuri tau geriausiai tinka, jeigu tiktai kasdien, reguliariškai, atsidėjęs būtum ištikimas pasirinktam tikslui.

Jau sukako penkiolika metų, kai Švenčionyse veikia Lietuvių gimnazija. Čia matome visus buvusius tos gimnazijos direktorius.

Kasdien! Visatos pagrinduose yra nuolatinumas, reguliariškumas, saulė užteka ir nusileidžia kasdien, žvaigždės sukasi dideliausiu reguliariškumu; metų laikas keičiasi, tavo širdis plaka ir tavo plaučiai įkvėpia ir išleidžia orą laikrodžio reguliariškumu; (tikslingumu, tvarkingumu).

Žmogaus būdo, žmogaus charakterio ištobulinimui kasdien atliekamas kartojimas yra ypatingai svarbus. Visų sąžiningiausias žmogus yra tas, kurs, kasdien, kiekvieną savo gyvenimo dieną buvo sąžiningas. Visų doriausia moteriškė yra ta, kuri savo dorybę remia viso savo gyvenimo doromis mintimis ir darbais. Visų laimingiausias žmogus yra tas, kurs visados stengiasi būti laimingas. Ta siela yra skaisčiausia ir tikriausia, kuri kasdien stengėsi suvaldyti ir tobulinti save.

Jokia kita jėga žmoguje nėra taip galinga, kaip ta, kurią jis sukaupė savyje kasdien atliekamais pakartojimais.

Dr. Frank Crane.

Kam didinti savo vargą.

Kiekvienas žmogus stengiasi sukurti sau šviesesnį rytojų, ieško gyvenime laimės, o visų pirma laimei reikalinga sveikata ir stiprumas. Be sveikatos žmogus negali rasti laimės, nors ir turtingas būtų, prabangoj gyventų. Dažnai girdime posakį: sveikata — laimė. Ir iš tikrųjų. Žmogus, nustojęs sveikatos yra netiktai pats nelaimingas, bet ir kitiems sunkenybė.

Jeigu žmogaus laimei pirmoji ir būtiniausia sąlyga yra sveikata, tai savaime suprantama, kad jos reikia siekti visomis priemonėmis. Tačiau gyvenimo patyrimas rodo, kad toli gražu žmonės, ypač kol dar jauni, mažai tegalvoja apie savo sveikatą ir tuo pačiu apie ateitį. Priešingai. Mes dažnai savo sveikatą naikiname, ardome.

Juk visiems gerai yra žinoma, kad tabakas ir degtinė žmogui nieko gero neduoda, tačiau geriame ir rūkome. Kartais daug geriame ir daug rūkome, nors beveik visi žinome, kad svaiginami gėrimai ir tabakas yra mūsų pragaištis, jie ardo, nuodija mūsų kūną ir silpnina proto jėgas, daro mus dvasios paliegėliais, užmuša mumyse žmoniškumo jausmus. Jų įtakoje dažnai pasielgiame taip, kaip doram žmogui elgtis nederėtų.

Rūkydami naikinam savo sveikatą, išleidžiam visai be reikalo daug pinigų. Už juos galėtume įsigyti kokį nors gerą, naudingą daiktą. Žmonės vaikščioja skylėtais batais, dėvi nudriskusiais rūbais, bet rūkyti rūko. Juk už tuos dūmais paleistus pinigus galima būtų save aptvarkyti.

Jau seniai yra pastebėta, kad kas rūko, tas ir degtinę noriai geria. Iš to matyti, kad rūkymas neveda žmogų į gerą, bet atvirkščiai, stumia jį dar didesnėn, klampesnėn balon. O juk sausu, grįstu keliu geriau eiti! Tad kam rūkyti? Ar tie, kurie nerūko mažiau laimingi?

Mes visi gerai žinome, kad dabar gyvename didelį sunkmetį. Teisingiau pasakius, mes jaučiame, kaip mus jis skaudžiai savo botagu pliekia. Kai ragini kaimyną užsisakyti lietuvišką laikraštį, tada jis kaso pakaušį, skaičiuoja, kad tiek ir tiek kaštuoja ir pagaliau atsisako, mat, sunkmetis. O argi tiek praleidžiama pinigų degtinei ir tabakui? Iš tikrųjų sunku būtų apskaičiuoti, kiek žmonės per metus paleidžia pinigų dūmais be jokios nei sau nei artimam naudos. Milijonai auksinų sukišama balon. Jeigu vienas rūkytojas surūko per savaitę vieną tabako pokelį, tai per metus prarūko mažiausiai apie 35 auksinus. Bet tokių rūkytojų yra maža, kitiems reikia ir kelių pokelių. Žinoma, jie ir pinigų daugiau išleidžia. Jei tuos pinigus sutaupytume, ir dėtume į kokį nors tautinį fondą, tai po kelių metų būtume viena turtingiausių tautų.

Dabar pažiūrėkime, kaip tabakas veikia žmogų. Rūkydami ardome savo sveikatą. Mat, tabakas turi savyje didelį nuošimtį nuodų, taip vadinamo nikotino. Tie nuodai, tiesa, dalinai sudega kartu su tabaku ir žmogui tenka per dūmus ne taip didelė jo dalis, tačiau jie kenkia žmogaus organizmui. Pirmiausia rūkymas gadina, paraližuoja rūkytojo širdį, užnuodija kraują. Taip pat neigiamai veikia plaučius, gerklę ir suardo žarnų bei pilvo veikimą. Tas dalykas jau seniai gydytojų ištirtas ir pripažintas. Tik visa tai vyksta išlėto, todėl iš karto rūkytojas ir nepastebi.

Garsus gydytojas profesorius Uringas šitaip sako apie tabako kenksmingumą žmogaus sveikatai: „Rūkymas visada sumažina žmogaus

svorį. Gi svorio sumažėjimas rodo, kad žmogus blogsta, jo sveikata silpnėja". Jis darė tam tikrus bandymus ir patyrė, kad jo gydomi asmenys nustodavo svorio kaip tik tuo metu, kai imdavo rūkyti. Ir atvirkščiai, kai mesdavo rūkę, jų sveikata pagerėdavo, svoris padidėdavo. Mat, rūkymas mažina apetitą, gadina pilvą, todėl žmogus mažiau ir sublogsta.

Iš to, kas pasakyta, matome, kad tabokas kenkia žmogaus sveikatai ir kišenei. Tai labai žalinga žmonių silpnybė. Reikėtų ją šalinti iš mūsų gyvenimo. Kas rūko, tegul meta rūkęs. Kas dar nerūko, tegul nepradeda rūkyti. Gal kas paklaustų, kokiu būdu lengviau sektųsi mesti rūkius? Į tokį klausimą galėčiau atsakyti, kad mesti rūkius, tai nereikia jokių didelių ir sunkių operacijų. Tik reikia trupučio valios ir pasiryžimo. Pasiryžimo ir valios mums neturėtų trūkti. Savo valia ir pasiryžimais žmogus visa gali nuveikti ir piktus įpratimus, o dar lengviau nepradėti rūkyti. Todėl rūkymas ar nerūkimas priklauso tik nuo mūsų pačių.

Lietuvių studentų artistų būrelis vyksta iš Vydžių miesto, kur gražiais vaidinimais linksmino savo tautiečius. Vaizdely artistų išlydėjimas.

Kad rūkymo paprotys pas mus įsigalėjęs, tai daugiausia kalta mūsų šviesuomenė. Dar prieš dešimts metų retas mūsų moksleivis paslapčiomis užtraukdavo dūmų, o šiandie retas nerūko. Taip pat nemaža pipkorių ir tarp studentų. Kiekvienas jų supranta, kad blogai daro, bet nemoka susivaldyti. O kokia šviesuomenė — tokia dažniausiai ir visa visuomenė. Šviesusis jaunimas privalo susiprasti pirmas.

Kas rūko, tas gilina savo vargą, tas prisideda ir prie mūsų bendro vargo pagilinimo. Susipratęs lietuvis to daryti neprivalo. *T.*

J. ČEKAUSKAS.

Dainuokim, broliai!

Juk nedžiugins niekad nieko
ašarų klanai.
Tad neverkim, kad ir teko
mums gyvent liūdnai.

Verkiant daug sunkiau kentėti
vargas ir skausmai.
Geriau džiaugtis — neliūdėti
ir dainuot linksmai.

Tegu mūs' jaunųjų dainos
įgyja sparnus,
tegu lanko skambios, žvainios
jaunus ir senus.

Rentgeno spinduliai.

1895 metais austrų mokslininkas Rentgenas, leisdamas tam tikru būdu elektros srovę per stiklinę tūtelę, iš kurios buvo išpompuotas oras, pastebėjo, kad elektra skleidžia spindulių, tik jų akim nebuvo galima pastebėti. Tie spinduliai turėjo ypatingą privalumą peršviesti žmogaus kūną, medį, rūbus, metalus ir kitus daiktus. Spindulių veikimą buvo galima pastebėti ant fotografijos. Kadangi minkštesni dalykai lengviau praleidžia šituos spindulius, o kietesni sunkiau, tai pasidarė galima fotografuoti žmogaus vidurius, kaulus, sudėtus į dėžę daiktus, sienoje užmūrytus dalykus ir t. t.

Pirmiausia šitais spinduliais pradėjo naudotis medicinos (gydymo) mokslas. Sakysim, nusilaužė kas kaulą. Po oda nematyti nulūžimo ir dėl to sunku tą kaulą sustatyti, kad gerai sugytų. Rentgeno fotografija puikiausiai parodo nulūžimą ir tada sugydyti lengva.

Dar svarbiau Rentgeno spinduliai įvairių vidaus ligų ištyrimui.

Seniau buvo begalo sunku rasti sužeistam žmogui kulką jo kūne. Dar sunkiau jeigu pateko kelios kulkos arba bombos skeveldros į kūną. Su Rentgeno spinduliais tai visiškai lengva. Nuėmei fotografiją ir tuojau matai, kas kur randasi.

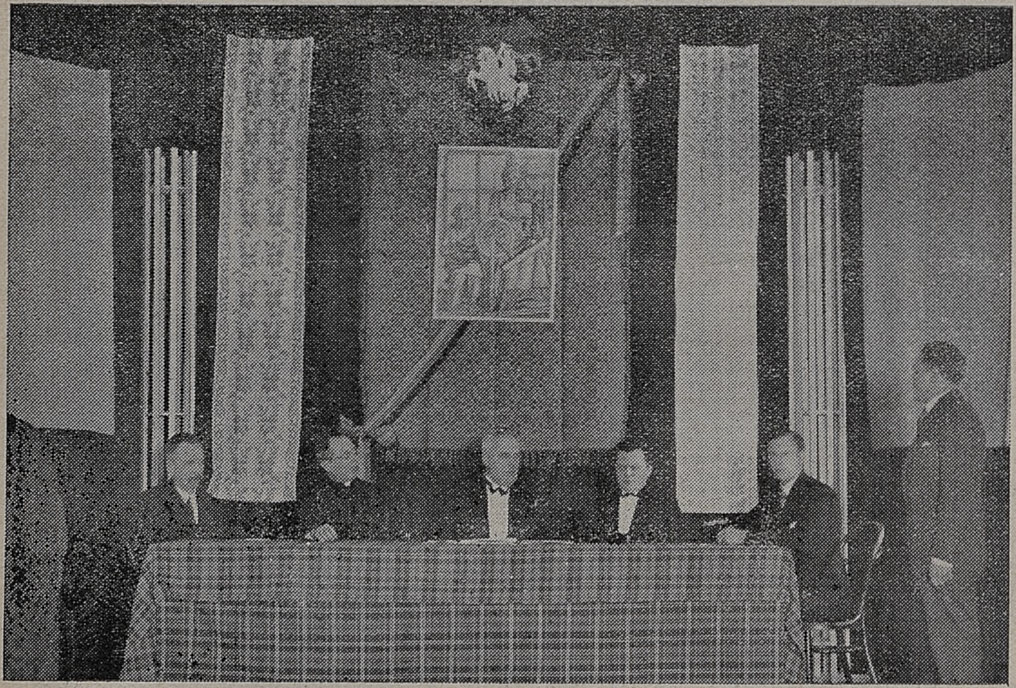
Rentgeno fotografija parodo visus susirgimus kūno viduje, kurių akim nebepamatysi: džiovą, vėžį ir kitas ligas. Susirgusios dalys dažniausiai kietėja ir dėl to Rentgeno fotografijoj jos išeina tamsesnės, negu sveikos. Rentgeno spinduliai parodo, kaip žmogus valgo, kaip jo viduriai virškina ir t. t.

Laikui einant, šie spinduliai taip ištobulinta, kad juos galima matyti ir akim. Vėliau patirta, kad Rentgeno spinduliai veikia į žmogaus kūną. Jeigu ilgai šviesti žmogaus kūną šitais spinduliais, tai pasidaro žaizdos ir net galima žmogų visai užmušti. Bet šviečiant tam tikrą laiką, galima gydyti įvairias ligas.

Bet tai toli gražu ne visas šitų stebuklingų spindulių patarnavimas. Seniau dažnai pasitaikydavo fabrikuose katilų sprogimas. Geležiniai katilai neišlaikydavo didelio garo spaudimo ir sprogdavo. Toki sprogimai pridarydavo baisiai daug nelaimių: griaudavo trobas, užmušdavo žmones, sunaikindavo įrengimą. Sprogimo priežastim būdavo mažyčiai, akim nematomi plyšeliai arba įtrūkimai katilų sienose. Rentgeno spindulių pagalba geležis peršviečiama ir tuojau matyti visi įsprogimai, plyšeliai ir t. t. Katilas tuojau taisomas arba visai pakeičia-

mas. Dėka Rentgeno spinduliams tokių nelaimių šiandien beveik visai nepasitaiko. Daug pasitaiko automobilių ir ypač orlaivių nelaimių dėl to, kad geležinės ar plieninės mašinų dalys blogai sutapusios. Dabar tokios dalys peršviečiamos Rentgeno spinduliais ir tuojau matosi visos silpnos vietos.

Seniau daug būdavo nelaimių su artilerijos šoviniais. Dirbant juos dažnai pasitaikydavo mažų netobulumų uždegamose šovinių dalyse, nuo kurių šoviniai, juos kraunant, sprogdavo. Žinoma, toki sprogimai pridarydavo baisiausių nelaimių. Dabar visi šoviniai patikrinami Rentgeno spinduliais ir tokių nelaimių daugiau beveik visai nepasitaiko.

Laikinasis Vilniaus Lietuvių Komitetas, 16-to vasario tautinės šventės proga, surengė iškilmingą akademiją. Vaizdely akademijos prezidijumas: V. Budrevičius, kun. K. Čibiras, K. Stašys, P. Karazija ir J. Maceika—klauso gudų visuomenės atstovo sveikinimų lietuvių tautai.

Rentgeno spinduliai labai plačiai vartojami atskirti padirbtus daiktus nuo tikrų. Sakysim, dabar padirbami žemčiūgai (perlai), kurių iš viršaus nieku būdu neatskirsi nuo tikrųjų. Bet užtenka juos padėti į Rentgeno aparatą ir tuojau matai, tikri jie ar ne.

Imkim vėl parsiduoda koks dalykas, dėl kurio nežinia ar jis yra visas aukso, sidabro ar vario, arba gal viduje yra primaišyta ko kito. Rentgeno spinduliai tuojau parodo teisybę.

Pastaraisiais laikais Rentgeno spinduliai pasirodė labai naudingi net žemės ūkiui. Vienas amerikietis ūkininkas peršvietė Rentgeno spinduliais kiaušinius. Išperėti iš tų kiaušinių viščiukai išaugo labai geromis dėsliomis vištomis. Dabar daromi bandymai ir su kitais gyvuliais. Tikimasi, kad Rentgeno spindulių pagalba bus galima pagerinti, ištobulinti paukščių, gyvulių ir net augalų veislės. *J. P.*

V. KUOLAITIS.

AR ŽINOT JŪS...

Ar žinot jūs, mieli draugai,
Dėlko mus spaudžia vis vargai?
Kodėl be laimės mes užgimę?
Kodėl jaunystės mūs' žiedai
Nuėsti jau rudies juodai?
Ar tu žinai, brangus jaunime?...

Kodėl sielos didūs skausmai
Neduoda širdžiai plakt laisvai?
Kodėl ją laiko surakinę?
Kodėl gyvenimo keliai
Apsemti ašaroms giliai?
Ir ko mes verkiam nusiminę?...

Juk mūsų dar siela jauna,
Pasiryžimų kupina...
Mes juk dar esame galingi.
Bet mes nežinome, draugai,
Kaip reikia naikinti vargai,
Užtat ir esam nelaimingi.

Dėl to dejuojame dažnai,
Kad mes nemokame nūnai
Dar savo tėviškę mylėti...
Kad truksta mums tikros šviesos,
Dorybės, meilės ir tiesos...
Užtat ir reikia daug kentėti.

Skersabaly nesusipratimas.

(Monologas).

Visokių būna nesusipratimų. Bet kai žmogus pakasai porą dienų pakaušį, pasišneki su vienu, pasišneki su kitu, tai, žiūrėk, nesusipratimas ir paaiškėjo. Taip pernai per grabnyčias man pasisekė sutaikinti ir net sugiminiuoti dvi kaimynes, kurios dar germonų okupacijos laikais susispiaudė ir iki šiol viena kitai liežuvius rodė.

Bet prieš Skersabalės rinktinių gaspadorių nesusipratimą jaučiuosi bejėgis. Jau nuo pernykštės „Ražancavos" skersabaliečiai tik skersomis vienas į kitą pasižiūri. Net bažnyčioj stovi vienas kitam nugaras atsukę. Mano pastangos nesusipratimui išaiškinti niekais nuėjo. O visas konfliktas kilo dėl liulkos. Kad ne Keperšos liulka, tai Skersabaly būtų amžinoji taika viešpatavusi.

Buvo šitaip. Keperša prieš pat „Ražancavą" nuėjo galaukėn alksnių pasikirsti. Dar savo pakluonėj išpūtė paskutinį dūmą, o liulką švarko kešenėn įsidėjo. Kol per laukus nudulino iki alksnyno, vėl gerklė uždžiūvo, ir Keperša pajuto reikalą prieš sunkų darbą dūmeliu pasilepinti. Čiupt už kešenės — liulkos nėra. O kešenės dugne kumščio didumo skylė. Nebuvo nė abejonės, kad liulka iškrito. Pasigraudeno Keperša, pasielvartavo ir pradėjo kirst alksnius, dūmo neužtraukęs. Kartu ant širdies pasidarė, bet dėl liulkos negi žmogus pasikarsi.

Kaip tik tuo metu Treigio piemuo Benedukas ganė rugienoje avis. Stipinėjo, stipinėjo po rugieną varlės koja, tik žiūri—tikra variniais lankeliais kaustyta liulka vagoj guli. Didelis džiaugsmas perėmė piemenišką širdį. Per dieną visą kimsą samanų surūkė. Vakare, avis parginęs, ant pečiaus užsirioglino kojų apšilti. Benedukas šildosi piemeniškas kojas, variu apkaustytą liulką vartelioja ir snaudžia vakarienės belaukdamas. O vakarienei čia pat ant priežido bulvienė su užkulu kunku-

liuoja. Treigienė buvo gera šeimininkė. Kai išvirs bulvienę, tai tik laikyk, kad liežuvio neprarytum, šitaip skanu būdavo.

Tik nusisuko Treigienė balanos uždegti ir savo tikro prisiegos Lauryno Treigio stalan pakviesti, kai Benedukui snusterėjus, liulka iš rankų iškrito ir tekšterėjo stačiai puodan su bulviene. Šeimyninkė to nepastebėjo.

Treigienė be blogos minties nukėlė puodą nuo trikojo, pripylė bliūdą bulvienės ir ant stalo pastatė. Visa šeimyna, kaip vienas, bliūdą apgulė. Treigys, kaipo namų galva, pirmas persižegnojo, pasisėmė pilną šaukštą garuojančios bulvienės, papūtė, atvėsino ir srėbtelėjo pilna burna. Bet tuo momentu net jo akys kakton iššoko. Kai akys savo vieton grįžo, Treigys, nieko niekam nesakęs, nusikabino nuo sienos pantį

Vilniaus lietuvių visuomenės atstovai 16-to vasario iškilmėse Vytauto Didžiojo gimnaz'jos saľėje kun. K. Čibiro paskaitos metu.

ir ėmė tvoti savo gimtąją žmoną Barbę, kuriai prieš porą dešimčių metų amžiną meilę žadėjo.

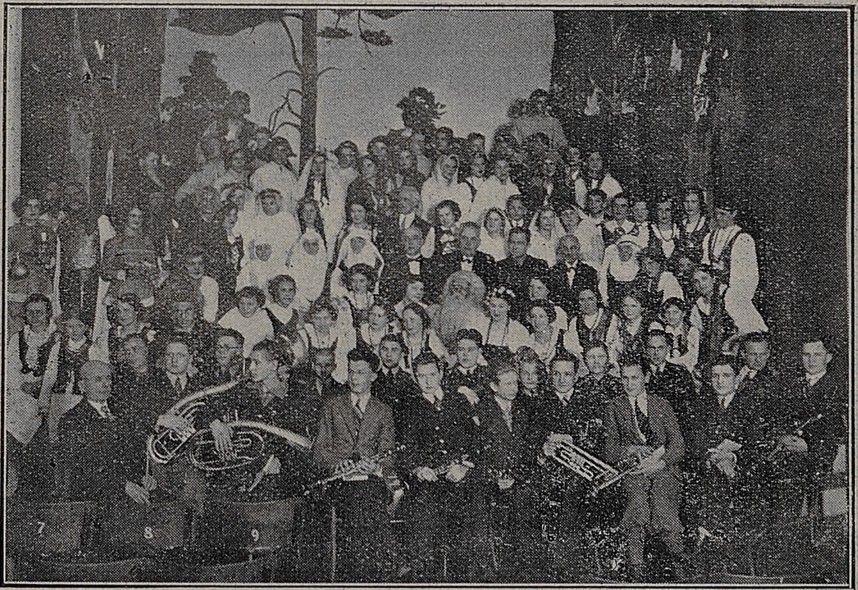
Kas klases ėjo ir geografijos bei istorijos mokės, tas žino, kad moterims trūksta kantrybės ir kad jos turi didelę kakarinę. Nebloga kakarinė buvo ir Treigienės. Nors pantis kaulų nelaužo, bet kai ėmė plyšti, tai rodos jai kas kailį plėšia.

Treigienės rėksmą užgirdo jos kūma Keperšienė ir atidundėjo pas Treigius kaip viesulas. Atbėgo ir pradėjo Treigį visokiom nedorybėm plūsti, bet jo ranka buvo taip įsismaginus, kad jokiu būdu negalėjo jos sulaikyti. Keperšienė, besisukinėdama aplink Treigius, užkliuvo už pančio, prapliupo rėkti ir movė kieman.

Treigys nespėjo baigti žmonai kailį perti už sugadintą bulvienę, kai duryse pasirodė kočėlas, o kitam jo gale kaimynas Keperša. Kaimynas buvo įraudęs, o burnon suaugusiuose ūsuose dar stirėjo pusė bulvės, iš to matėsi, kad Keperša dar nebuvo baigęs vakarienės.

— Tai tau, latre, savo bobos kailio neužtenka, tu jau prie kaiminkų savo nagus kaišioji, — ėmė rėkti kaimynas Keperša. Treigio gryčioj pasidarė tokia pirtis, kad, rodos, ir arkliui būtų per karšta.

Vos spėjo Keperša savo kaimyną Treigį tris kartus aplink gryčią apvyti, kai įgriuvo su durimis priemenėn Kimšaitis, Treigio tikrasis kūmas ir prietelis. Kimšaitis, užgirdęs pas savo kaimyną ermiderį, atbėgo pažiūrėti, kas čia atsitiko ir dėl visko atsinešė jieną. Kai pamatė, kad kaimynas bėdoj, pajuto reikalą jį gelbėti. Kad vožtelėjo Keperšai pakaušin, tas lept ir guli.

16-to vasario, tautinės šventės proga, Vilniuje buvo suvaidinta opera „Birutė". Vaizdely matom sceną iš Palangos, artistus, chorą ir orkestrą. Viduryje sėdi operos režisorius prof. Galkauskas, Laik. K—to pirm. Stašys, „Lietuvos Aido" korespondentas Gustainis, direk. Šikšnys ir sena veikėja Vileišienė.

Treigys pastebėjo, kad jau niekas jo nebemuša. Atsigrįžo ir mato, kad Keperša viduasly išsitiesęs keltis mėgina, o Kimšaitis stengiasi ištraukti iš kopečių įstrigusią jieną. Kadangi priemenėj buvo ankšta, tai jiena neišsitraukia ir gana.

Treigys greit nesusigavo, kam Kimšaitis tą jieną skirs. Ištraukė iš suklupusio Keperšos kočėlą ir nelaukdamas, kol jieną išvaduos iš kopečių, dzvanktelėjo Kimšaičiui kočėlu sprandan.

Kaip tik tuo metu važiavo pro šalį kaimynas Kulšė. Užgirdęs pas Treigį rėksmą, pamanė, kad plėšikai nekaltą žmogų užpuolė. Išnėrė iš ratų branktą, atbėgo ir mato: vienas plėšikas guli ant slenksčio, o antras

priemenėje keliasi nuo aslos ir taiko Treigiui lopeta galvon. Kulšė, nelaukdamas, kol plėšikas praskels kaimynui galvą, žnekterėjo branktu atsipeikėjusiam Keperšai, tas ir vėl suklupo.

Netikėtas Kulšės pasirodymas su branktu sukėlė pas Treigį įtarimą, ir jis tuoj paleido kočėlą darban. Treigienė, matydama, kad prasidėjo jos gryčioj tikroji Žalgirio kova, iššoko pro langą ir pradėjo rėkti.

Tan rėksman subėgo beveik visas kaimas. Žiūri ir nesupranta, kas ką ir už ką mūša. Kad dalyką išaiškinus, nusprendė pradžioje visus besimušančius patiesti, paskui ieškoti kaltininkų. Taip ir padarė.

Rytojaus dieną visam Skersabaly kiškio taukų pritrūko žaizdoms gydyti.

Taip ir užsimezgė Skersabaly konfliktas, kurio ir Salemono galva gal neatmegstų. Aišku, kad nesusipratimas, bet kas kaltas. Kol kas atsirado tik nukentėję, o užpuolikų nė pėdsako. Taip ir nežinia, kas daryti.

M. T.

J. ČEKAUSKAS.

Žiemos grožis.

Lyg vaikas, verkia palangėj vėjas,
Linguoja medžių nuogas šakas.
Senelis šaltis, grožio mėgėjas,
Dabina sodnus, miškus, lankas.

Dažnai jis pyksta ant šiaurės vėjo,
Kuris nuo medžių lapus nuskynė.
Vai daugel darbo šaltis pridėjo,
Kol sodnai tapo, kaip marmuriniai.

Gražu pažvelgti, kaip saulė šviečia.
Medžių šakose žiba žvaigždutės.
Ir šiaurus vėjas jų nebeliečia,
Rustųjį šalčio žvilgsnį pajutęs.

Kiek tyro grožio ir kilnaus meno,
Kur šaltis savo pirštus priglaudžia.
Kiek širdy džiaugsmo apsigyvena,
Kai šaltis savo kilimą audžia.

ŽINIOS

IŠ NEPR. LIETUVOS.

— Praėjusių metų pabaigoje Lietuvos kariuomenės vadas pulk. Raštikis buvo nuvykęs Rygon aplankyti latvių kariuomenės vadovybę. Š. m. vasario mėn. 4 dieną buvo atvykęs Kaunan Latvijos kariuomenės vadas generolas Berkis, kurį atlydėjo aukštį latvių karininkai ir Lietuvos karo atstovas Rygoje pulk. Jakutis. Generolas Berkis viešėjo Kaune dvi dienas per tą laiką jis matėsi su Valstybės Prezidentu, su kai kuriais ministeriais ir kariuomenės vadovybe. Be to, apžiūrėjo Kauno įgulą, karo muziejų ir uždėjo ant Lietuvos Nežinomojo kareivio kapo vainiką. Svečiui pagerbti buvo keliose vietose surengtos vaišės, kurių metu pasakyta daug nuoširdžių kalbų. Šis abiejų broliškų tautų kariuomenių vadų bendravimas rodo, kad Lietuvos ir Latvijos draugingumas vis didėja.

— Prieš trejetą metų Lietuvos Latvijos ir Estijos spaudos organizacijos pasirašė Baltijos spaudos santarvę. Svarbiausias santarvės tikslas — palaikyti glaudesnius ryšius tarp tų kraštų spaudos darbininkų ir daboti, kad susitarusių šalių spaudoje būtų paduodamos apie kaimyninius kraštus teisingos žinios. Latvijos ir Estijos laikraštininkai pasižadėjo, rašydami apie Lietuvą, imti žinias iš lietuviškų šaltinių, o ne iš vokiškų, lenkiškų ar kitokių. Tokį pat pasižadėjimą davė ir Lietuvos laikraštininkai. Tuo būdu Baltijos spaudos santarvė žymiai prisideda prie gražaus susitarusių tautų sugyvenimo. Paskutiniuoju laiku Kaune buvo tos santarvės konferencija, kurioje dalyvavo žymūs visų trijų tautų politikai ir kuri nutarė, kad spauda privalo dėti visas pastangas dar glaudesniam susitarusių tautų susiartinimui.

— 16-to vasario šventė Nepr. Lietuvoj buvo labai iškilmingai švenčiama. Iš ryto visose bažnyčiose buvo atlaikytos pamaldos. Kauno bazilikoj laikė pamaldas arkivyskupas Skvireckas. Pamaldose dalyvavo Valstybės Prezidentas, ministeriai, kariuomenės vadovybė, užsienių atstovai ir didelės minios žmonių. Po pamaldų buvo kariuomenės ir šaulių paradas. Vakare karo muziejaus sodnely buvo iškilmingas vėliavos nuleidimas. Be to, surengta keletas akademijų ir skaityta paskaitų. Taip pat buvo daug iškilmių ir kituose Lietuvos miestuose bei kaimuose. Iškilmingai švęsta Nepriklausomybės šventė ir užsieniuose. Ypač gražiai paminėjo 16-to vasario dieną latviai ir čekai, kurių spauda ta proga daug rašė apie Lietuvą.

— Lietuvos valdžia, norėdama palaikyti ūkininkus, teikia jiems visokių lengvatų. Šiemet pirmiausia norima palengvinti tiems, kurie išėjo į vienkiemius. Kad jie sustiprėtų, per vienerius metus nebus iš jų imami joki mokesčiai. Už skirstymą vienkiemiais valdžia neima jokio atlyginimo. Be to, tokiems ūkininkams duodama dovanai miško medžiaga trobėsiams pasistatyti.

— Perniai Nepr. Lietuvoje gimė 60,760, o mirė 35,786 žmonės. Tuo būdu priaugo 24,981 žmogus.

— Per š.m. sausio mėn. iš Lietuvos išvežta į užsienius įvairių prekių už 12 su viršum milijonų litų, o atvežta iš užsienių už 9 milijonus litų. Reiškia, užsienių prekyba sausio mėn. davė Lietuvai 3 milijonus litų pelno.

— Nepr. Lietuvoj steigiama moterų policija, kuriai bus pavesta kovoti su ištvirkimu ir girtavimu.

IŠ LENKIJOS.

— Nauja Lenkijos konstitucija netrukus būsianti galutinai priimta ir paskelbta. Mat, pagal spaudos žinias, kitais metais norima išrinkti naujas seimas ir senatas jau sulig naujos konstitucijos. Todėl dabartinis seimas ir senatas dar prieš paleidimą turėtų konstituciją priimti.

— Praėjusio mėn. paskutinėmis dienomis Baltvyžio girioso buvo surengta didelė medžioklė, kurioje dalyvavo Lenkijos Prezidentas, ministeriai, užsienių atstovai ir artimiausias Hitlerio bendradarbis Geringas. Užsienių spauda daug rašo apie Geringo atvykimą Lenkijon, kurį skaito reikšmingu abiejų valstybių santykiams. Pažymėtina, kad ši medžioklė sutapo su metinėm lenkų - vokiečių draugingumo sukaktuvėm, kurių proga ir Hitleris ir ministeris Bekas davė spaudai pareiškimus apie abiejų pusių susitarimo didelę reikšmę. Prancūzų spauda dėl to reiškia didelį nepasitenkinimą, apskritai, lenkų santykiai su prancūzais po truputį genda.

— Paskutiniuoju metu bedarbių skaičius Lenkijoje vėl padidėjo. Vasario mėn. 9 dieną pagal darbo biuro pranešimą visoj Lenkijoj buvo virš pusės milijono bedarbių.

— Šiomis dienomis Rytų Galicijoj vėl kilo potvynio pavojus. Mat, buvo daug prisnigta, tai, orui ūmai atšilus, ėmė upėse kilti vanduo. Galicijoj buvo dideli potvyniai pernai vasarą, kurie tuomet padarė didžiausių nuostolių.

IŠ MŪSŲ PADANGĖS.

Gudeliai, Adutiškio vals. Švenčionių aps. Vietinis Šv. Kazimiero d-jos skyrius pastatė gražų lietuvišką kryžių su dailia koplytėle ir parašu: „Jezau, Jėzau, neapleisk mūsų!". Vasario mėn. 3 dieną kun. Krištopanis tą kryžių pašventino. Iškilmėse dalyvavo visos apylinkės jaunimas. Per iškilmes buvo sugiedota keletas šventų giesmių ir Tautos himnas. Be to, vakare skyrius surengė draugišką arbatėlę, per kurią buvo pasakyta keletas gražių kalbų. *K. Š.*

Kampuočiai. Suvalkų aps. Š. m. vasario mėn. 10 d. įvyko vietos Liet. Šv. Kazimiero d-jos skyriaus narių metinis susirinkimas, kuriame buvęs pirminikas V. Žukauskas skaitė paskaitą. Po to išklausyta apyskaitos ir praėjusių metų veikimo ir išrinkta nauja valdyba. Pirmininku išrinktas J. Marteckas, vicepirmininku J. Štukauskas, raštininku A. Grimalauskaitė, iždininku A. Šliaužys, knygyninku V. Grigutis. Nariai be ypatingų pareigų: V. Žukauskas, J. Jonušonis ir O. Staskeliūnaitė. Nutarta dažniau kviesti susirinkimai ir aktyviau juose dalyvauti.

Praėjusiais metais mūsų draugijoje vienybė buvo kiek pašlijusi, bet dabar, perrinkus naują valdybą, tikimės, geri santykiai vėl sugrįž.
Vabalas.

Mylimai draugei Leokadijai Gruodytei, jos tėveliui mirus, reiškiame giliausios užuojautos.

Liet. Šv. Kazimiero d-jos Gudelių skyrius.

IŠ VILNIAUS.

16-to Vasario Vilniuje. Septyniolikos metų Lietuvos Nepriklausomybės sukaktuvės Vilniuje buvo iškilmingai švenčiamos. Tą dieną 10 val. šv. Mikalojaus bažnyčioje buvo atlaikytos pamaldos. Pamaldose dalyvavo daug Vilniaus lietuvių visuomenės, studentai, mokiniai; daug buvo atvykusių ir provincijos atstovų. Pamaldas laikė kun. šamb. A. Viskantas, o pamokslą pasakė kun. N. Raštutis. Pasibaigus

pamaldoms ir atgiedojus „Te Deum laudamus“, susirinkusieji užtraukė Tautos himną. Pamaldų metu prie Vytauto Didžiojo paminklo stovėjo skautų ir studentų sargybos.

Vakare 7 val. Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje buvo akademija. Ją atidarė Laik. Vil. Liet. Komiteto pirmininkas p. K. Stašys. Jis savo kalboje nušvietė lietuvių tautos kovas siekiant laisvės. Žuvusius už Lietuvos nepriklausomybę didvyrius paprašė susirinkusiųjų pagerbti atsistojimu.

Po to buvo sveikinimai. Sveikinimų buvo daug atsiųstų raštu nuo Varšuvos, Lomžos, Katovicų lietuvių, skaityklų vedėjų, Šv. Kazimiero d-jos skyrių ir atskirų asmenų. Be to, mūsų visuomenę sveikino gudų ir ukrainų visuomenių atstovai.

Sveikinimams pasibaigus, kun. K. Čibiras skaitė paskaitą „Tautinis auklėjimas ir mes“.

Po paskaitos buvo koncertėlis. Studentų trio padainavo keletą dainelių, Sabalytė ir artistas Audėjus dainavo solo. Pabaigoje buvo suvaidintas M. Petrausko operos „Birutė“ pirmas aktas.

Besiskirstanti publika sugiedojo „Lietuva, tėvyne mūsų, Tu didvyrių žemė!“...

Iš Šv. Kazimiero d-jos. Š. m. sausio 27 d. visuotiniame susirinkime buvo išrinkta nauja Liet. Šv. Kazimiero d-jos valdyba, kuri pasiskirstė pareigomis šitaip: kun. prof. Vincas Taškūnas — pirmininkas, d-ras Vytautas Legeika — vicepirmininkas, kun. Nikodemas Raštutis, — iždininkas, Romas Bagdonas — sekretorius ir adv. Antanas Juknevičius—narys be ypatingų pareigų. Revizijos komisijon išrinkti šie asmenys: Antanas Matulionis, agr. Mykolas Čibiras ir inž. Kajetonas Blažys.

Blaivybės vakaras. Vasario 2 dieną Vyt. Didž. gimnazijos salėje buvo surengtas Lietuvių Blaivybės d-jos vakaras.

Pradedant vakarą kun. K. Čibiras, d-jos pirminkas, pasakė įžangos žodį, o po to gyd. M. Horodničienė skaitė paskaitą apie alkoholio kenksmingumą žmogaus sveikatai.

Po paskaitos studentų dramos kuopelė suvaidino „Ant bedugnės krašto“.

Iš studentų gyvenimo. Š. m. vasario mėn. 1 d. buvo sušauktas metinis Vil. Liet. Studentų S-gos susirinkimas. Jame apsvarstyta svarbiausi S-gos reikalai ir išrinkta nauja valdyba, kuri pasiskirstė pareigomis šitaip: Pranas Čenys—pirmininkas, Petras Grybauskas—vicepirmininkas, Petras Balčius — iždininkas, Jonas Šimukonis — sekretorius, Antanas Parvickas — knygininkas, Jonas Mozolis — ūkio vedėjas ir Vladas Blažys — savišalpos referentas Revizijos komisijon išrinkti: Stasys Karpičius, Petras Pivoriūnas ir Antanas Blažys. Tame pačiame susirinkime išrinko ir draugų teismą, kurin įėjo: L. Golubickas, J. Pivorius ir A. Šimukonis.

Šio mėn. 17 d. studentai surengė arbatėlę, į kurią buvo atsilankę ir keletas vyresniųjų.

Studenčių kuopelė surengė vasario mėn. 23 dieną savo bute linksmą vakarą su dainomis, deklamacijomis, žaismais ir kitokiais įvairumais.

Kovo mėn. 2 dieną rengiamas tradicinis lietuvių - gudų - ukrainų studentų balius.

Popiežiaus akademija. Vasario 10 d. šv. Mikalojaus parapijos klebono kun. K. Čibiro ir studentų Viltininkų triūsu buvo surengta akademija Popiežiui Pijui XI pagerbti. Paskaitas skaitė stud. L. Golubickas ir mag. J. Maceika. Dailiai pagiedojo stud. V. Pilypavičiūtė, o padeklamavo stud. O. Lemešytė. Akademijos programą užbaigė studentų Viltininkų ir amatininkų J. Siniaus vedamas choras, kuris gražiai pagiedojo keletą religinių giesmių.

ĮDOMIOS NUOTRUPOS

Kur kiek žmonių gyvena. Tarptautinio statistikos instituto žiniomis, ant viso žemės kamuolio šiuo metu gyvena du milijardai žmonių (du tūkstančiai milijonų). Taigi, po pasaulinio karo žemės gyventojų skaičius padidėjo. Prieš karą buvo priskaitoma 1.600 milijonų žmonių.

Didžiausias žmonių prieauglis nuo 1915 metų buvo Amerikoje. Prieš karą Šiaurės ir Pietų Amerikoj buvo 144 milijonai gyventojų, o šiuo metu jų skaičius padidėjo iki 300 milijonų. Amerikos gyventojų skaičių žymiai padidino emigracija iš kitų pasaulio kraštų.

Kitose pasaulio dalyse buvo natūralus gyventojų prieauglis. Sakisime, Azijoj per paskutinius 15 metų žmonių skaičius padidėjo nuo 810 iki 950 milijonų.

Europoje, nežiūrint baisaus karo ir gimimų skaičiaus sumažėjimo, gyventojų prieauglis gana didelis. Nuo karo pradžios iki šių metų priaugo 154 milijonai žmonių (buvo 296, dabar 550 milijonų).

Afrikos gyventojų skaičius, kaip rodo paskutinė statistika, nepadidėjo: kaip prieš karą, taip ir šiuo metu ten priskaitoma apie 180 milijonų žmonių.

Mažiausių gyventojų prieauglį turi Australija su salynais. Prieš karą ten buvo apytikriai 7 milijonai gyventojų ir dabar tebėra 8 — 9 milijonai.

Pirmame pokariniame tarptautinio statistikos instituto pranešime iš 1926 metų kalbame, kad tuo metu ant viso žemės kamuolio buvo 1.800 milijonų gyventojų; reiškia, per paskutinį penkmetį žmonija padidėjo 200 milijonų.

Gyventojų paskirstymas įvairiose pasaulio dalyse liko maž daug tas pats. Azijoj gyvena apie pusė visų žmonių (Kinija, Indija, Japonija); Europoje — daugiau kaip ketvirtadalis, — Amerikoj — 15 nuošimčių, Afrikoj — 9 ir Australijoj pusė nuošimčio.

Tirščiausiai apgyventa pasaulio dalis yre Europa; čia viename kvadratiniame kilometre vidutiškai gyvena 54 žmonės. Azijoj kvadr. kilometrui tenka 24, Amerikoj ir Afrikoj — po 6, o Australijoj — nepilnai vienas žmogus. Iš čia matyti, kad Amerika ir Afrika yra dar menkai apgyventos ir pajėgtų išmaitinti žymiai didesnį žmonių skaičių. Mažiausiai apgyventa yra Australija dėl savo blogo klimato. Ten didelius plotus užima sausi tyrai, kuriuose ne tik žmonės negyvena, bet ir augalai neauga.

Vistik žemėje daug dar yra tuščių, neapgyventų vietų, kurios ateity galės maitinti šimtus milijonų žmonių. Jeigu pagrindan paimti Europos gyventojų tirštumą, tai Amerika galėtų sutalpinti šešis kart tiek žmonių, kiek dabar ten yra. Ir Azija gali turėti dvigubai tiek gyventojų. Bet didžiausią ateitį turi Afrika, ypač jeigu pavyktų „sudrėkinti" milžiniškus Sacharos tyrus. O tai, kaip tvirtina inžinieriai, esąs visai galimas dalykas.

Meksika — naminių karų šalis. Meksikos respublika yra pietinėje šiaurės Amerikos dalyje, į pietus nuo Jungtinių Amerikos Valstybių. Meksikos valstybės sutvarkymas yra panašus į Amerikos Jungtinių Valstybių sutvarkymą.

Jungtinę Meksikos respubliką sudaro 28 valstybėlės, kurių kiekviena turi savo vyriausybę ir seimelį. Kai kurios valstybėlės yra atsirube-

žiavusios nuo kitų net muito sienomis. Tačiau viena valstybėlė, vadinama federaliniu distriktu, yra centralinės vyriausybės valdoma ir atskiro savojo seimo neturi. Tame distrikte randasi visos respublikos sostinė — Meksikos miestas, kuriame gyvena prezidentas, aukščiausioji vyriausybė ir randasi centralinės valdžios įstaigos.

Meksikos žemės plotas siekia arti dviejų milijonų kvadratinių kilometrų. Vadinasi, Meksika yra bemaž 36 kartus didesnė už Nepriklausomąją Lietuvą. Gyventojų visoje Meksikoje yra tik 15 milijonų. Palyginus žemės plotą ir gyventojų skaičių, išeina, kad Lietuvoje žmonių yra 6 kartus tirščiau, negu Meksikoje. Didesnė Meksikos gyventojų pusė yra visai berasčiai, nemokantieji nei skaityti nei rašyti.

Iš prigimties Meksikos kraštas yra labai turtingas Žemė tenai derlinga, o jos gelmėse randasi daug visokių turtų: aukso, sidabro, vario, geležies, brangiųjų akmenų. Visa nelaimė, kad šitie gamtos turtai yra nedidelės saujalės žmonių rankose ir mažai teišnaudojami. Meksikos gyventojų trys ketvirtadaliai yra bežemiai; daugelis užsidirba sau duoną miestuose, įvairiose pramonės įmonėse.

Senovėje Meksika buvo kultūringa Amerikos raudonųjų žmonių valstybė.

Šešioliktojo šimtmečio pradžioje šitą šalį užpuolė ateiviai ispanai. Jų vadas Fernando Cortes išskerdė daugybę tenykščių gyventojų, apiplėšė visą kraštą ir 1519 metais pavergė jį ispanams. Nuo to laiko Meksika gyvena sunkias dienas.

Tris šimtus metų Meksiką engė ispanai okupantai. Nelaimingi tos šalies gyventojai raudonukai gana dažnai mėgindavo sukilti ir iš ispanų nelaisvės pasiliuosuoti, bet kiekvieną kartą ispanai sukilimus kraujuose paskandindavo.

1822 metais prieš Ispanijos valdžią sukilo Meksikoje buvusi ispanų kariuomenė. Generolas Iturbide pasiskelbė Meksikos karalium. Paskui buvo priverstas pasitraukti, o Meksika buvo paskelbta nepriklausoma respublika.

Vyriausioji neramumų ir perversmų priežastis yra Meksikos gyventojų tamsumas ir didelis jų skurdas; bet labai daug ermiderių sukelia ir svetimas kapitalas, kurs stengiasi tą kraštą išnaudoti. Ypač daug neramumų sukelia kaimyniškos šalies — šiaurės Amerikos Jungtinių Valstybių kapitalistai, kuriems rūpi, kad Meksikoje nesustiprėtų savoji pramonė. Kol Meksikos pramonė yra silpna, tol Jungtinių Valstybių pramonės gaminiai tenai randa patogią rinką. Amerikos pramonininkams labai rūpi, kad šita rinka neišslystų iš jų rankų.

Tuo tikslu samdytų kurstytojų rankomis yra ruošiami nuolatiniai perversmai, kurie kliudo Meksikos valstybei susitvarkyti ir jos pramonei vystytis.

Dabartinė Meksikos valdžia daugiausia gina bežemių, miestų darbininkų reikalus ir yra pasižymėjusi katalikų tikybos persekiojimu. Nuo 1926 m. Meksikos valdžia yra uždariusi bažnyčias, uždraudusi pamaldas ir visokias tikybines apeigas.

Dėl tos priežasties iki pastarųjų dienų tenai ėjo kruvinos kovos tarp tikinčiųjų katalikų ir vyriausybės. Vyriausybė tose kovose visuomet paimdavo viršų ir negailestingai žudydavo katalikus, ypač kunigus. Mat, kur tamsumas ir skurdas, ten ir bedievybė!

Kiek suvartojama popierio. Popieris, rodos, menkas, nebrangus ir nedaug vartojamas dalykas. Rodosi, sunku net manyti, kad jo gamyba turėtų didelės reikšmės. O tikrumoje ne taip yra.

Imkim, pavyzdžiui, Vokietiją, kur viskas labai gerai suskaičiuota

Taigi, čia popierio gamybai suvartojama: akmens anglies už 52 milijonus markių, medžio už 214 mil. markių, chemikalių už 40 mil., skarmalų už 17 mil., šiaudų už 7 mil. markių.

Iš šitos medžiagos pagaminama įvairaus popierio už 1200 milijonų markių (2400 milijonai auks.).

Jei Vokietija pirktų medį popieriui tik Lietuvoje, tai Lietuvos miškų užtektų vos šešeriems metams!

Palyginkim dabar popierio gamybą su kitų dalykų gamyba. Taigi, pirmoje vietoje stovi akmens anglis, kurios kasmet pagaminama (iškasama) už 1900 mil. markių. Antroje vietoje po anglies, popieris — 1020 mil., toliau geležis — 879 mil.

Kam gi tas popieris suvartojamas? 26% laikraščiams, 20% knygoms, 14% rašymui, 8% įvairiems reikalams ir 32% prekėms vynioti.

Visame pasauly gaminama per metus apie 17 milijonų tonų popierio laikraščiams. Vokietija laikraštinio popierio suvartoja apie 2 milijonus tonų per metus. Daugiausia suvartoja popierio Amerika. Čia per metus kiekvienam gyventujui tenka suvartoto popierio 69 klg. Anglijoje 37, Vokietijoje 26, Prancūzijoje 21, Belgijoj 20; Šveicarijoj 20, Švedijoje 10, Norvegijoje 10, Australijoje 14, Olandijoje 14, Japonijoje 10, Čekoslovakijoje 10, Latvijoje 9, Estijoje 9, Italijoje 8, Lietuvoje 6, Ispanijoje 5, Lenkijoje 5, Rusijoje 3 kilogramai.

Amerikoje išeina 22 tūkstančiai visokių laikraščių. Lietuvoje tik apie šimtas.

Ko vertas šeimininkės darbas. Pas mus yra įsivyravusi nuomonė, kad sunkiausius darbus atlieka vyrai. Moterų darbas mažai tevertinamas. Tai yra klaidinga nuomonė. Labai dažnai moteris nudirba per savo gyvenimą net žymiai daugiau, negu vyras. Štai pavyzdys.

Vieno Amerikos fermerio (ūkininko) žmona paskelbė laikraščiuose, kiek jį atliko darbų per 30 metų savo šeimyninio gyvenimo. O tų darbų begalės: paruošta apie 32.000 pusryčių, pietų ir vakarienių, iškepta 37.500 kepalų duonos, sumušta 2.735 kilogramai sviesto, išvirta 3.625 litrai uogų, pasiūta 3.200 štukų baltinių, išskalbta 177.700 štukų baltinių ir rūbų, 35.640 valandų šlavimo, plovimo ir švarinimo, kasmet keliolikos lysvių daržovių sodinimas, ravėjimas, valymas, karvių melžimas, paukščių priežiūra ir kiti smulkūs ūkio darbai. Čia dar neįskaitytas keturių vaikų užauginimas ir išauklėjimas.

Jeigu ši amerikietė už savo darbus būtų gavusi nors vidutinišką atlyginimą, ji būtų uždirbusi per tą laiką 115.500 dolerių, nekalbant apie vaikučių užauginimą, už kurį atlyginti neįmanoma.

Bet, deja, šeimininkė už savo darbus šeimynai ir ūkiui algos negauna, dėl to negali juos įvertinti jokia pinigų suma, negali padėti savo taupmenų jokiame banke. Ji gali tik dirbti, dirbti ir dirbti, ir niekad nesusilaukti savo darbo įvertinimo.

Taigi, vyrai įvertinkime moterų darbą: jos dirba ne mažiau už mus.

Negrai jau nebelaukiniai. Vienas Austrijos mokslininkas neseniai grįžo iš moksliškos kelionės skersai per Afriką automobiliu. Pervažiuoti skersai Afriką atogrąžų sritim, netoli nuo pusiaujo, jam reikėję trijų mėnesių.

Mokslininkas Vienos miesto geografijos draugijoj papasakojo savo įspūdžius. Jo žodžiais, ir Afrika šiais laikais jau nėra toks tamsybės, prietarų ir laukinių papročių kraštas, koks jis dar buvo prieš kelias dešimtis metų, Livingstono ir Stenlėjo kelionių laikais, kada negrai Afrikos vidury dar nebuvo matę balto žmogaus.

Teisybė, kelių jokių nėra. Mokslininkui tekę važiuoti, kaip yra laukais ir miškais, vaduojantis tik kompasu. Laukinių žvėrių ir gyvulių esą apščiai. Dažnai tekę matyt antilopių, zebrų, žirafų, dramblių, net liūtų. Gyvuliai automobilio nelabai bijodavę ir prisileisdavę gana arti. Kai dėl pačių Afrikos gyventojų negrų, tai mokslininkui niekur nepasitaikė sutikti laukinių giminių, ir negrai esą padarę didelę pažangą. Dabar jau net vidurinės Afrikos negro neprigausi ir neįsiūlysi jam stiklinių barškučių, veidrodėlių ar druskos už auksą ir drambilio kaulus. Aeroplanai ir automobiliai negrams irgi jau yra pažįstami.

Praėję, esą, ir mainų prekybos laikai. Negrai nusimaną nemenkiau kaip baltieji piniguose. Šlamšto neimą, o visur vartojami anglų pinigai: sterlingų svarai, šilingai, pensai. Dar vieną ypatybę mokslininkas pastebėjęs: negrai moką vartoti moderniškus ginklus, su kuriais jie arti susipažino pasaulinio karo metu. Politinis judėjimas negrų tarpe nesąs žymus, nes lig politinio galvojimo negrai dar nėsą priaugę. Ir bet kurios neapykantos baltųjų atžvilgiu pastebėti netekę. Visur mokslininką sutikdavę ir priiminėdavę vaišingai. Jei kuriose srityse gyvendavę mažiau civilizuotos giminės, tai pamatę automobilį, pasišalindavę ir laukdavę, kol nukeliaus savais keliais, bet pulti nemėgindavę.

Bendrai, juodasis kontinentas (žemynas) jau nesąs laukinis, bet, susiekdamas su europiečių kultūra, kasdien kultūrėja. O zoologijai (gyvūnijos mokslui) ir botanikai (augmenijos mokslui) ten dar yra plati tyrinėjimų dirva. Ir šis mokslininkas savo kelionės metu surinktą medžiagą galėsiąs sutvarkyti tik po keliu mėnesių.

S.O.S. S. O. S. — tai pirmosios angliškų žodžių „save our soula" raidės. Yra tai pagalbos šaukimo ženklai, kurie lietuviškame vertime reiškia „gelbėkite mūsų sielas". Šis ženklas pradėtas vartoti praėjusio šimtmečio pabaigoje, kai italas Markoni išrado bevielį telegrafą, kuris šiandien tebėra vienintelė priemonė jūroje esantiems laivams susižinoti tarp savęs. Dėka šiam išradimui, daugelio skęstančių laivų keleiviai ir įgulos buvo išgelbėtos. Šiandien jau nėra nė vieno keleivinio laivo, kuriame nebūtų radio stoties.

Ženklą S. O. S. siuntė savo laiku „Titanikas", nuskendęs 1910 metais po susidūrimo su ledo kalnu. Bevieliu telegrafu naudojosi ir generolas Nobile savo kelionėje į šiaurės ašigalį, Amudsenas ir daug kitų lakūnų bei keliauninkų.

S. O. S. yra tarptautiniai pavojaus ženklai ir gali būti pavartoti tik gresiant katastrofai. Tada telegrafisto pareiga yra labai atsakominga, nes iki paskutinės minutės jis turi būti savo vietoje ir šauktis pagalbos. Istorijos lapuose auksinėmis raidėmis įrašyti didvyriški darbai tų žmonių, kurie skęsdami iki paskutinės minutės šaukėsi pagalbos.

Paskutiniu laiku Markoni bendrovė Anglijoje S. O. S. ženklu perdavimui įvedė kai kuriuose laivuose tam tikrus automatiškus aparatus, kurie, laivui skęstant, gali šauktis pagalbos be telegrafisto. Toks automatiškas aparatas gali perduoti tik ženklus S. O. S., bet negali nurodyti, kurioje vietoje skęstantis laivas randasi. Dėl to telegrafisto pareigos laive visvien pasilieka labai atsakomingos.

Oro susisiekime, orlaiviuose, cepelinuose, naudojamos paprastai telegrafiniai — telefoninės radio stotys, o ne vien telegrafinės, kaip tai daugumoje yra laivuose. Radio telefonas, kaip tai praktika parodė, yra greičiausia ir tiksliausia susižinojimo priemonė oro susisiekime,

GALVOSUKIAI ???

Galvosukių sprendimai:

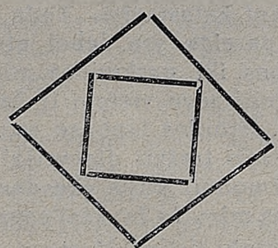
10 (106) Nr.

1. Šimtapaltis varo degtinę ir stato ją ant stalo. *2.* Lenta—Venta. *3.* Arabas pridėjo prie 17 arklių dar vieną ir gano 18. Dabar ėmė dalyti. Pirmam davė pusę, vadinasi—9, antram trečiąją dalį—tai 6, o trečiam—9 dalį, tai 2. Viso 9+6+2=17. Savo gi arklį atsiėmė. *4.* Langas, alavas, melagė, anglas, pakyla. *5.* Išsprendė 7 uždavinius, neišsprendė—6. *6.* Batas—vinis—batvinis. *7.* „Šimtąjį žingsnį žengiant". „J. Dr." 4 (100) Nr.

11 (107) Nr.

1. Pagalbiniai žodžiai. Apačioje — „Gediminas", viršuje — „tu vežk už jūrų". Sprendimas: „Mūsų Vilnius gražus miestas". *2.* Karas—maras—aras.

3.

4. Juozukas turėjo 4 obuolius, o Jonukas 2.

5.

6	7	8	9	1	2	3	4	5
7	8	9	1	2	3	4	5	6
8	9	1	2	3	4	5	6	7
9	1	2	3	4	5	6	7	8
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	3	4	5	6	7	8	9	1
3	4	5	6	7	8	9	1	2
4	5	6	7	8	9	1	2	3
5	6	7	8	9	1	2	3	4

6. a) Vanduo, b) malūno sparnai.

12 (108) Nr.

1. Lai laimė Sprendėjus lydi. *2.* ||••|•|••||••|•|••||•·|•|••||••| |••||••|•|••||•||•||•||•||• Mergaitės pažymėtos taškeliais, o berniukai linijomis. *3.* Sniegas — miegas.

4.

50	100	50
100		100
50	100	50

5. Turėjo 24 skatikus.

6.

M	ė	o

(mėnulis).

7. Saliamono laikais kryžiaus ant bažnyčių visai nebuvo.

8. a) Raštas, b) žirnis.

1 (109) Nr.

1. Pakišk, Parama, Povilu, Puoton, Pažiba, Piktas. Sprendimas: Kaunas.
2. Vana — nagas — Vanagas.
3. Vyturys, pakaušis, Alytus, Lyda, Jonas. Sprendimas: Vytautas.
4. Viščiukų — 90, kalakutų — 1, žąsų — 9.
5. Iš viršaus apačion: 1—lyra, 2—oda, 3—ir, 4—oši, 5—šaka.
   Iš kairės dešinėn: 2—oro, 6—Arabija.
6. Motiejus pasakė tai prieš N. Metus, gruodžio 31 dieną.
7. Vaisinis medis.

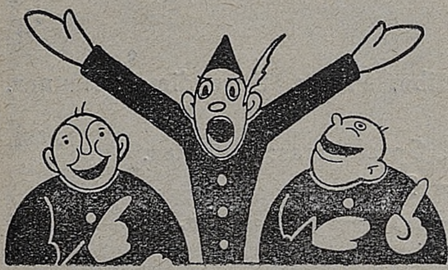
Konkurso dalyviai:

Averka P. (Vilnius)) — 2 t.
Akstinas A. „ — 12.
Ankėnaitė V. „ — 14.
Bublys B. „ — 56.
Boguševičius K. (Antalgė) = 56.
Bingelis P. (Puvočiai) — 53.
Balevičius J. (Mikalajauka) — 13.
Bruzgaitė O. (Dainava) — 12.
Bindoraitė G. (Vardziukiemis) — 48.
Bliudys V. (Vaiponios) — 45.
Babkauskaitė B. (Vaitakiemis) — 8.
Bucka J. (Mockos) — 10.
Černiauskas P. (Vardziukiemis) — 49.
Černiauskas J. (Antalgė) — 50.
Čeponas J. (Kretonys) — 44.
Čekauskas J. (?) — 26.
Degutis V. (Soželkos) — 13.
Degutis J. „ — 13.
Galčius J. (Žiogeliai) — 47
Jurkūnaitė I. (Punskas) — 2.
Kukauskas J. (Vilnius) — 53.
Kalesinskas A. (S. Ramonai) — 55.
Keršis J (Variškiai) — 17.
Krasauskas Ad. (Didžiasalis) — 45.
Lapėnas Ad. (Rekučiai) — 55
Markevičius A. (Punskas) = 24.
Mudėnas G. (Vilnius) — 51.
Matulevičius A. (Vaiciuliškiai) — 42.
Matulevičius J. „ — 42.
Molis M. (Vilnius) — 57.
Molinauskas A. (Šlynakiemis) — 56.
Nemeika J. (Rekučiai) — 54.
Norkūnaitė T. (Juodgalviai) — 20.
Norkūnaitė S. „ — 16.
Oparinas Al. (Vilnius) — 7,
Oparinas G. „ — 7.
Paukštė P. (Čepuliškė) — 40.
Poškus P. (?) — 2.
Paukštė J. (Čepuliškė) — 56.
Papšys P. (Galalaukiai) — 45.
Paukštė Jonas (Čepuliškė) — 44.
Paukštė P. (Švenčionys) — 49.
Radziūnaitė K. (Vaiponios) — 41.
Radzevičius J. (Lynažerys) — 27.
Šalna J. (Sarkupanka) — 51.
Survilaitė E. (Vilnius) — 14.
Savickas B. (Didžiasalis) — 45.
Savickas J. (Lynažerys) — 21.
Sužiedėlis A. (Vilnius) — 57.
Šliaužys Juozas (Oškiniai) — 52.
Šaltis K. (Gudeliai) — 55.
Tumelis J. (Punskas) — 2.
Umbrasas J. (Vardziukiemis) — 49.
Umbrasaitė J. „ — 49.
Umbrasaitė A. „ — 49.
Umbrasaitė M. „ — 49.
Umbrasas P. „ — 49.
Umbrasaitė J. (Sabališkė) — 39.
Vinciūnas R. (Vilnius) — 55.
Večkys Ad. „ — 55.
Valinčaitė T. (Kalinavas) 2.
Večkys S. (Šklėrai) — 2.
Višniaus'as L. (S. Ramonai) — 2.
Virbyla Alb (Vaiponios) — 52.
Valinčaitė C. (Punskas) — 58.
Valinčaitė E. „ — 58.
Večkys I. — (Vilnius) — 53.
Zagorskas Ad. (Antalgė) — 56.
Žydelis J. (Vilnius) — 2.
Žilinskas (Pristavonys) — 1.
Žukauskas J. (Vaičiuliškiai) — 30.
Žižmaitis J. (?) — 1.

Dovanas laimėjo:

E. Valinčaitė: „Per Europą ir Afrikos kraštą". M. Molis: „Didžiųjų vyrų jaunystė". Ad. Zagorskas: „Dieve, pasigailėk mūsų". Ad. Lapėnas: „Bermontininkams Lietuvą užpuolus". J. Galčius: „Paslėpta žaizda". A. Krasauskas: „Baisiųjų randonodžių vadas". J. Umbrasaitė: „Kas kiekvienai jaunai moteriai žinotina". V. Ankėnaitė: „Motina". J. Žukauskas: „Vytukas". J. Švedas: „Farmerių vaikai".

Dovanos galima atsiimti redakcijoj patiems arba per įgaliotinius, o kas norės, — galėsim išsiųsti paštu.

Ko čia juoktis?

— Ko čia tamsta ateini pas mane su gaidžiu? — klausia laikrodininkas.

— Atsiprašau poną,— sako sodietė, — visuomet giedodavo šeštą valandą, o dabar vėluojasi 20 minučių.

⊚⊚

Mažas Pranukas, neklabenęs į durįs, įeina kambarin savo vyresnės sesutės, pas kurią tuo metu viešėjo jaunikaitis.

— Įeidamas svetiman kambarin privalai paklabenti durysna — pamokino sesutė.

— Juk aš visuomet žiūriu pro rakto skylutę, ar galima įeiti,—atsakė Pranukas.

⊚⊚

Žinot, kolega, dar abejoju kas čia geriau pasirinkus, ar okulistiką, ar dentistiką?

— Žinoma, kad dentistiką.

— Kodėl?

— Ar gi tau neaišku. Žmogus turi dvi akis, o dantų trisdešimts šešius. Praktika visuomet tikresnė.

⊚⊚

Teisėjas: — Ar, kaltinamasai, dirbai kur nors?

Kaltinamasis: — Negalėjau dirbti, nes beveik visą laiką sėdėjau kalėjime.

⊚⊚

Juozukas: — Aš, mamyte, kad greičiau užmigti, visada atsigulęs lovon skaitau iki šimto.

Motina: — Ką tu sakai, Juozuk! Juk tu nemoki iki šimto suskaityti.

Juozukas: — Tai man ir nereikia iki šimto mokėti. Juk aš visuomet greit užmiegu.

⊚⊚

Marytė: — Mamyte, tu sakai, kad ką šiandien gali padaryti, neatidėk rytojui.

Motina: — Taip, sakiau ir taip visuomet reikia daryti.

Marytė: — Tai šitaip ir darysime Duok, mama, šiandie suvalgysim tuos saldainius, kuriuos padėjai spinton ir sakei juos valgysim sekmadienį.

⊚⊚

— Turbūt mėgsti Joną, kad su juo taip daug flirtuoji?

— Visai ne, flirtuoju su juo, nes nekenčiu jo žmonos.

⊚⊚

Mokytojas klausinėja gramatikos.

— Aš prausiuos, tu prausies, jis prausias... Koks čia bus laikas Jonuk?

— Tai bus šeštadienio vakaras, — atsakė Jonukas.

⊚⊚

Per geografijos pamoką mokytojas iššaukia mokinį prie žemėlapio ir klausia:

— Na, Vytuk, parodyk, kur Amerika?

Mokinys ilgai žiūri į žemėlapį.

— Labai negražu, Vytuk. Esi jau ketvirtam skyriuje, o dar Amerikos nerandi, — ėmė bartis mokytojas.

— Ponas Mokytojas norit, kad aš tuojau ją raščiau. Juk Kolumbas nemano nosim ir tai visus metus ieškojo, — pasiaiškino mokinys.

⊚⊚

Motina uždudoda savo mažai dukrelei visokių mįslių. Tarp kitko sako:

— Dega šešios žvakės Jei dvi užgesinsim, tai kiek liks?

— Tik dvi ir liks,—atsakė dukrelė.

— Kodėl tik dvi?

— Juk tik tos dvi ir liks, kurias užgesinsi, nes kurios paliks degti, tai ir sudegs, — paaiškino dukrelė.

⊚⊚

Vincukas grįžo iš mokyklos ir sako motinai:

— Mūsų mokytojas turbūt nėra matęs arklio.

— Kaip tai, juk mūsų kaime jis jau antri metai, o čia juk kiekvienas ūkininkas turi arklį, — paaiškino motina.

— Tai kodėl, kai aš nupiešiau arklį, ir jam parodžiau, tai jis ir klausia: koks čia gyvulys?

⊚⊚

— Mamyte, ar tavo akiniai kiekvieną daiktą padidina? — klausia motinos mažoji Onytė.

— Taip, vaikeli, padidina, — atsakė motina.

— Tai dabok, mamyte, kai rieksi man pyrago, būtinai užsidėk akinius, — primigtinai prašė Onytė.

Redaktorius ir leidėjas **Antanas Juknevičius**. „RUCH“ spaustuvė Vilniuje.